

Paulus mo surat

Korintusk de Kristen zi hip

1 1-2 Korintusk de Alap mo hlil irin zi hip,
Paulus onakon, hen nère mae mo wal bosenana
Sostenes onakon:

Dawem! Èe, Paulus, mae habë ep ale gul sonezim'in: Sap Alap zère mo dwam gwibin sin mes asa dam tasiki– Kristus hup de olsa de gol halada gwen hapye. Hen emsa mes Alap kwang guludaka– Zën dikim emsa bi gwibiridan hap. Zep em kime Kristus hun ëraha-en gwëk, Zen dekam zep emsa lalak tasibirki. Zep men zen Bian Yesus hup tïngare lang nakon boklena kom dabra tine gwenan, em hen mese deban mae siri gwëk. Sap Yesus in kitak nëno mae mo Teipsinni.

³ Zen diki Bian Alap ne Bian Yesus Kristus ne sa kwasang-kwasang zemka mamkam ebe mae hap ol gwizimdi. Hen nen zère nik mo taha terenak esa lowehe gwer.

**Paulus kim Alap hap dawemna golblakake,
sap Alap mes zëno tawa tabin nikon Korintusk
de zi hip ailya gwibin nika gol gwizimki.**

⁴ Èe ama Bian Alap hap dawemsa golbla tine gwenan– mae hap: Sap em ano tawa tabin nikon mese Kristus hun ëraha-en gwëk, zen in zep Bian Alap sosonna zère mo kwasang-kwasang nakon ebe mae hap dohonse gul gwizim'ira. ⁵ Sap em kime Kristus hun ëraha-en gwëk, em dekam zebe ere mae mo enhonak sowehen tangankam eisbik– sap ol toran hap dena, hen enlala blal hap dena. ⁶ Zen dekam zebe anakan dam ulsuk, “Paulus mensa Kristus hup de ola golhata zaka, zen eiwa de tanganna.” ⁷ Zep angkam sosonna mensa Alap mo Enhona nëbe mae hap gol gwizimnira, em home aha-en mae tahalha eibi'in. Em in zebe isrip-sri naban Bian Yesussu ës gwebla'an– Zënaka de etan zertrë zannak depye. Èe in zebë Alap hap dawemna anakan gol gweblanan, “Ema asa sam ta gwe'ara.” ⁸ Zën sa emsa tatete ta gwibiri, hëndep zère mo lwa halzan hap de yaklanak de zaunnuk zep esa enho kles gwesin srëm nik ëzaul. ⁹ Alap sa kirekam ebe

mae hap syal gwibir-zimdi, sap Zen zère mo ol gu-gunnu man sul sone gwenda. Zen bëjen emsa eititi gwibiridan, sap Zën emsa kwang guludaka– zère mo Tanena Bian Yesus hun dikim zergolek de gwen hapye.

Mae hap de ol jalse gwen: Em ba habe ëhliwe gwenan?

¹⁰ Aya-wal oso-wal, ëe Bian Yesus mo bosekamë emsa gubirida'an: Enlalasa em aha-en ta gwen– dekam de ëhliwe gwen srëm hapye. Bahem enaka jakal gwibirida gwen, hwëna banakare maesa de dwam gwibinni ahaksa kalang gwibinni, nonol em enlalasa dawemkam aha-en ta gwen. ¹¹ Sap Kloë mo iyena man asa nenblazak, “Korintusk de Kristen zini man ëdarak gwe-gwenan.” ¹² Insa darak gwen hap dena emsa gubiridal, zen anakan de ëgwë gwensa: Ahakon ema ëgu gwenan, “Ëe an Paulussu de ang gweblan zi.” Ahakon ëgu gwenan, “Ëe Apolossa de ang gweblan zi.” Ahakon ëgu gwenan, “Ëe Petrusu de ang gweblanna.” Hen ahakon ëgu gwenan, “Ëe Kristussu de ang gweblanna.” ¹³ Hwëna kirekam de lwankam, ki san Kristus mo timni esa blum ul?– deban de srën-srënkam lowe hendan hapye. Ahaksa san ha te-lidak sonnak ebe mae hap ëeyë tik? Ki san emsa ano bosekam su dabiridak? ¹⁴ Angkam ëe ama mae hap sam gwesi'in: Ëe homë emsa su tabiridak. Ëe diki Krispus ne Gayus en nekaë su tazimk. ¹⁵ Zep ebon mae onakon ahana bëjen anakan gun, “Paulus zère mo bosekam asa su tablaka.” ¹⁶ O ahakon mesë hen enlala gwibiridanan: Stepanus Baksa hen zëno golak de wenya, zen hen ëeyë su tabiridak. Hwëna dekon ahakorena, ëe homë enlala gwe'an. ¹⁷ Sap Kristus asa zisi de su tabirida gwen hap hom dam tasiki. Zen diki zère hap de ol dawemsa de gol halada gwen hap asa dam tasiki. Hen Zen anakan asa gubluka, “Auhu-kama zi mo enlala blala bahem are hap de ol dawem naban siri gun. Are hap de te-lidak soblan hap de ola, diki zen zen bol-zaun gwen.” Zen mae hap ki kirekam asa gubluka: Sap zi mo ëhalen hap de sosonna, zen kitak zère hap de te-lidak soblan ennak lwa'an.

**Mae hap de ol: Kristus hup de te-lidak soblanna,
zen zëwe Alap zère mo enlala blala nëp zertreizimki.**

¹⁸ Sap men zen juwen hap de ora san ang ta'an, zëbe mae hap Kristus mo te-lidak sonnak de tinnï, zen asyas ol makan lwazim'in. Hwëna nen ëngaya gwen hap de ora san de ang tan

wenya, nen ema anakan tame ul gwenan, “Alap mo sosonna, zisi de ngaya tabin hip dena, zen zëwe.”¹⁹ Sap Alap mo olak man lwak,

“Auhu-kama zi mo enlala blala Ëe asa hom tazim.
Nwe hleng gwen wenyik mo tame gunnu Ëe asa
jek-jak gulzim.”^a

²⁰ Zep auhu-kama nakore enlala blalsa de tawa tabin hip de wenya, hen sekolasa de sul sonen wenya, hen ol gulsun-gulsun hup de ëtewesin wenya, zëno mae mo auhu-kama en nakore tame gunnu in Alap mes joblo-top gulzimki. ²¹ Sap Alap zëre mo enlala blalkam mes tïngare zini gubiridaka, “Em bëjen em ere mae mo enlala blala kon Asa tame tan.” Zen hom kirekam dep dwam gweka. Hwëna Zen a kirekam mo nësa angkam gubirida'ara: “Ola mensa ena ‘asyas ol makan’ enlala ei gwibirin, hwëna zen dekon asa emsa ngaya tabir– em de desa taïbli'binkimye.”

²² Hwëna Yahudi zini, zen nonol owassa de goltreizimdin hip ëabe gwe-gwenan– dekam de taïblibin hipye. Hwëna Yahudi srëm zini, zen zëre mae mo enlala blal en san de ang tan hap ëdwam gwe-gwenan. ²³ Zep nëno mae mo tawa tabinni, Kristussu de te-lidak sonnak makan ta irin hip dena, Yahudi zinik man jawe guk hana gwenan. Hen Yahudi srëm zini, zen man asyas ol makan enlala nei gwibirin. ²⁴ Hwëna nësa men desa Alap Zëna kwang guludaka, sap Yahudi zi, sap Yahudi srëm zi, nëbe mae hap Kristus hup de ola in man nwe-mase gwizim'in, “Alap mo sosonna hen enlala blala zen zëwe.” ²⁵ Zep Alap onakore enlala joblo-top makare ola in, zen hwëna auhu-kama zi mo enlala blalsa man gulmun'un. Hen Alap onakore asyas makare ola in, zëno sosonna man taman kini'an– auhu-kama zi mo sosen nakonye.

²⁶ Aya-wal oso-wal, emki ëenlala gwen– men kim Alap emsa kwang guludakake. Dekam em auhu-kama zi mo nwenak, bose nabarena beya naka hom. Em in totore lowehen zi– sosen srëmna hen enlala joblo-topna, auhu-kama zi mo nwenakye. ²⁷ Hwëna Alap enlala joblo-top wenya emsa kwang guludaka– dekam de enlala blal wenyik ësaheer gwe-gwen hap. Hen Alap sosen srëm wenya emsa mes hlil inki– dekam de sosen wenyik ësaheer gwe-gwen hap. ²⁸ Mensa bose nabare wenya anakan

---

^a1:19 Yes 29:14

lamang da gwibirin, “Wakin totore zi– ba maesa de tame gun srēmna,” hwēna desa mes Alap dam tasibirki– desa de bose nabare wenyā in hap lamkam anakan golētreizimdin hip, “An zen ano nwenak de ēdakastīn wenyaye. Em hom.”²⁹ Mae hap ki kirekam syal gwibirki: Auhu-kama zi dikim Alap zēre mo nwenak zēnaka bolte-bolte ta gwibin srēm hap.³⁰ Sap nen Alap zēre mo syal en nakone ki Kristus hun ēraha-en gwēk. Zen zep nēbe mae hap de ausu hap Desa en drē neka. Zep nēno mae mo enlala blal hap dena Zēbon. Dam-damkam hen lalakkam de Alap mo nwenak gwēn hap dena hen Zēbon. Hen ēngaya gwen hap dena Zēbon en.³¹ Zen in zep Alap mo olak anakan lwak,
 “Zini diki Bian ensa zen boltere ta gwen.
 Zēnaka bap zen.”^b

2 Aya-wal oso-wal, ēe kimē ebon mae hatak– Alap onakore ol dawemkam dikim emsa tawa tabin hip, ēe homē are mo ola sam-sam gul gwēk– dekam de em asa enlala gweblan hap, “Zini an zēno enlalana blala.”² Sap ēe mesē enlalana anakan hohle ta guk, “Ēe de zēbon mae gwēnkam, ēe Yesus Kristus de zēbe mae hap te-lidak sonnāk tīn en hap denaka asa tawa ta gwibir.”³ Ēe kimē eban mae golēlowehe gwēk, ēe dekam sin-sinni, hen aīrīn hīp ama yal-yal gwe-gwēk.⁴ Ano tawa tabinni dekam, ēe homē ola sam-sam gul gwēk– dekam de em asa enlala gweblan hap, “Zini an zēno ola soson tanganna– enlala blala ban.” Hwēna ēe Alap mo Enhonakē yaīng gwe kīnī gwēk– anakare enlala naban, “Zen Zen sa zēbe mae hap zēre mo sosonna goltrei gwizimdi– banakare owas maesa de syal gwibir-zimdinkim.” Hēndep em zebe zēno sosonna hla kuk.⁵ Ēe mae habē kirekam gwēk– em dikim auhu-kama nakore enlala blalsa abon hla tan srēm hap, hen desa de em taīblībin srēm hap. Hwēna aena diki anakaresa de hlaulblun habē sam gwesīk, “Zen Alap mo soson nakon syal gwe-gwenda.”

⁶ Hwēna Kristen zini nēno mae mo tawa tabinni, Kristus de nēbe mae hap te-lidak sonnāk tīn hīp dena, zen sap enlala blala ban. Hwēna auhu-kama ennak de enlala ēlwa gwen zini bējen enlala blala insa tame tan, sap zen Alap onakorena. Diki men zen Kristus hun de zeraha-en gwennak ēzise gwe'an, zen en sa enlala blala insa tame da gwer. Sap enlala blala men dekam

---

^b 1:31 Yer 9:24

tawa la gwibirin, zen auhu-kamana an kore naka hom, hen men zen angkam teipsinkim irik nil gwe'an, zen hen dekore naka hom. Zeno mae mo irik ginni in nabakam sa jek-jak gwer. 7 Hwena enlala blala men dekame tawa la gwibirin, zen Alap zere onakorena– mensa menkam zi hip aning ta gwizimkike. Hwena Zen sap orep mes okamana ansa de yang gulsun srëmnak nesa anakan kalang gwibiridaka, “Enlala blala bare ol dawemna in san de ang tankam, zen zen sa are mo ngatannak yaing gwer.” 8 Okamana awe de teipsin-teipsin wenyha hom Alap mo enlala blal aning tanna insa tame dak. Sap zen de tame dananam, ki molya ngatan zi mo lang nakore Teipsin Zini Yesussu te-lidak sonnak makan da inninam. 9 Hwena enlala blala insa de tame tan hap dena, desa mes Alap nebe mae hap golzimki– men kirekam zere mo olak lwakke,

“Zi mo hlaun srëmna, hen sane gwen srëmna,
 hen enlala gwibin srëmna,
 desa mes Alap hamal gulzimki–
 men zen Zënaka enna nola gweblananke,
 zen en de desa tame gul gwen hap.”^c

10 Hwena zen in zebe nen angkam Alap mo enlala blal aning tanna insa tame la gwenan, sap nen zere mo Enho nabane lowehe gwenan. Sap zere mo Enhona Zen kitak hendep olk en san denaka tame gul gwenda– sap Alap zere mo enlala aning tanna hendep kitak. 11 Men kirekam hen zi mo enlalana zen diki zini in zen en de tawa gweblankam, in zep hen kirekam Alap mo enlalana zen diki Alap zere mo Enho en de tawa gweblan. 12 Nen auhu-kamana an kore enhosa home eirink. Nen hwena Alap zere mo Enhosae eirink. Zen in zebe tame ul gwe'an– dawemna mensa Alap totoresa nebe mae hap gol gwizim'ira, Kristus hun de zeraha-en gwenkam.

13 Zep nen in dekame tawa la gwibirin, zen auhu-kama zi mo enlala blala korena kim hom. Zen Alap zere mo Enho nakore enlala blalkame tawa la gwibirin. Zen in zep Alap zere mo Enho naban de zergwen zi enna dam nulsuk gwenan.

14 Alap mo Enho naban de zergwen srëm zini, zen bejen Alap mo Enho nakore enlala blala insa dokwak tan. Zebe mae hap man nwe-mase gwe-gwizimnin– san de asyas ol. Tame gun hup ki sap ealp gwe-gwenan, hwena Alap mo Enho naban de

---

^c2:9 Yes 64:4

zergwën srëmkam, toton bëjen tame gun. ¹⁵ Hwëna Alap mo Enho naban de zergwën zini, nen ema tîngare tawa tabinni anakan klis ul gwenan, “An eiwa Alap mo Enho nakorena. An dekore naka hom.” Hwëna auhu-kama enlala zi bëjen nësa anakan tame tabin, “Alap man zëno mae mo tawa tabinni sam gwesik gwibi'ira,” ahaksa, “Zen hom sam gwesik gwibi'ira.” Zen diki Bian Zën sa kirekam klis gulu. ^d ¹⁶ Zep Alap mo olak man anakan lwak,

“Zini toton banakan dep? – Bian Alap mo enlalasa de tame tan naye.

Zep nen toton bëjen nen ol zîm-zîmsî zëbe hap golblan.”^e

Sap eiwa kirekam lwak, hwëna angkam Kristus mo enlalana nëbon mae onak lwa'ara!

Mae hap de ol: “Asa Apolos han Alap mo nganak de syal ën zi darekam em enlala gwe-gwizimdin.”

3 Aya-wal oso-wal, ëe kimë emsa golëlowehe gwëk, ëe homë dekam emsa anakan enlala gwibirida gwëk, “An kitak Alap mo Enho naban nërgwë'an. Anik olk san denaka tawa ta gwibik.” Hwëna ëe ama emsa enlala gwibirida gwëk, “An nama okama naban noldokot gwe'an. Kristussu de taïbli'blannak nama wal baizil makan lowe he'an.” ² Ano emsa de tawa tabinni dekam wal baizilsî de momkam taizîbin makan lwa gwëk. Bong hap de tembanena bëjen em twinbin. Hwëna angkam hen kire nika nama lowe he'an! ³ Sap em namae auhu-kama nakore hole-hle en san ang ta gwenan. Em namae wal bosa wal oban enaka enlala eibirida gwenan, “Zëno bosena bap zen abon onakon teipsîblin.” Zen in zebe enaka husus eibirida gwenan hen ëdarak-darak gwe-gwenan. Zen in zep man dam gwesik gwenan: Eno mae mo auhu-kama nakore hole-hlena man emsa irik tabirida nasen gwenan – san de em ëKristen gwen srëm zi! ⁴ Sap anakare nakon de enaka jakal gwibirida gwenna, “Ëe an Paulussu de ang gweblan wenyâ,” ahaksa, “Ëe an Apolossa,” dekam man dam gwesik gwe'an: Em in nama auhu-kama enlala nabane lowehe gwe'an.

⁵ Ëe dwan Apolos han apdenak – Alap mo nganak de syal ë gwen zi dare sake. Alap mes srën-srënkam abe nikhip syala

---

^d2:15 1Kor 4:1-5   ^e2:16 Yes 40:13

wei yul sonezimki, hen em dekon zebe ëei gwek. ⁶ Ëe an eiyas ta gwen hap de zini. Apolos zen hokam de hlë tablanda gwen hap de zini. Hwëna Alap Zën zep sipnï insa gubirida gwenda, “Em ësältin, hëndep eisi em ëtën.” ⁷ Zep ëe eiyas tan hap de zini hen sap hlë tablanda gwen hap de zini, ëe mam dare naka hom. Diki mamna Bian Zë-en, sap Zen Zen syal gwe-gwibirida–dekam de eisi ëtën hap denaye. ⁸ Zep eiyas tan hap de zi niban hlë tablanda gwen hap de zi niban apdenak– teipsin niye. Alap sa zëno mae mo syal hap de dawemna lamkam golzimdi– zëre mae mo syal jam enkam. ⁹ Zep ëe apdekam are mo syal bosyan naban Bian mo syalsaë o'an. Em in san de Alap mo nga. Ahaksa em in san de Alap hap de golsa de ëe syal gweblanna.

¹⁰ Sap Alap zëre mo kwasang-kwasang nakon asa zer inki, ëe zebë zëre mo gola in mo mokona eiyas tak– san de ëe gol syal gwe-gweblan hap de tewesin zi. Angkam hwëna aha zi ayang da ine gwe'an. Men zen kirekam angkam syal ta gwe'an, zen dawem enkam zen syal gwe-gweblan. ¹¹ Sap ano tawa tabin nikon, em zebe tame uk, “Nëno mae mo ngirin bol te makare Zini, Zen Kristus.” Zep zini toton bëjen aha tesya bolak etan ik gin– aha tawa tabinsi de zë mas gunkumye. ¹² Zep angkam zini man gol yala insa de ayang-ayang tan hap srën-srënkam ëalp gwe-gwe'an. Ahakon emaskam de syal gweblan hap, ahakon perakkam dep, hen ahakon kaso lilingtinkim dep. Hwëna ahakon hen te olsoskam de syal gweblan hap ëalp gwe-gwe'an, hen ahakon jaba alakam dep, hen ahakon endang ala sasankam dep. ¹³ Hwëna ano mae mo syal gweblan gol yala in Bian sa zëre mo klis gun hup de yakla yalak de zaunnuk akasibli zala. Zen syaukkum de ang tankam sa akasibli– dekam de zë hla tan hap, “San ha zëno mae mo abe hap de gol syal gweblanna an nama sa zaulu?” ¹⁴ Men zëno syal gweblan nakon de taibli srëm gwe'anaka, zen zen sa dawemna nulin. ¹⁵ Hen men zëno mae mo syal gweblan nakon de syauknu in hap taibli'anaka, zen molya ba maena nulink. Zëna enna sa ëngaya gwer, hwëna zëno mae mo nwe-masena san de gol zik de taiblin nakon de heya gwenna– ba maesa de golheya gwen srëmkam.

¹⁶ Em san home tame uk? Nen an dwan Alapsa dekon boklesa kom so gweblan hap de gol makanke. Alap mo Enhona kitak nëbon mae am gwë gwenda. ¹⁷ Zi de Alap mo gola insa karek gunkum, Alap sa hwëna desa karek tala. Sap gola in zen

Alap Zëre en hap dena– lalakna. Hen kitak de Kristen zini nen an zen– gola inye.

18 Bahem enaka boton ta gwibin. Zi de ebon mae onakon zëre mo auhu-kama enlalasa anakan enlala gweblanna, “Ano enlalana blala,” dawemna zen diki nonol okama nakore enlala blala insa zen tihis tan– dekam de hwëna eiwa de enlala blasa zer irin hipye. 19 Sap mensa auhu-kama enlala wenya “enlala blal”kam nen gweblanan, zen hwëna Alap mo nwenak joblo-topna. Men kirekam zëre mo olak lwak,

“Zini men zen tim nul gwenan,
‘Ëe asa are mo nwe hleng gwen nakon
dawem gwer,’

kire zi hip man Alap zëre mae mo nwe hleng gwenna
insa ngëro gul gwizimnira–
zen de zëre mae hap hëp makan lwazimdin hip.”^f

20 Hen ahana man lwak,

“Okamanak mensa nenbirida gwenan,
‘Zini in enlala blala,’

hwëna Alap man desa enlala gwibirida gwenda,
‘Zëno mae mo enlala blala in waba hap.’”^g

21 Zep nen bap nen Kristen bosyansa anakarekam boltere ta gwibin, “Ëe zëbon de ang tanna.” Sap nen men zen Kristus hun ëraha-en gwek, Alap mes nëbe mae hap golzimki– nen de kitak teipsin-teipsinkim lowehen hap denaye. 22 Sap ëe, Apolos, hen Petrus, ëe hen teipsin-teipsin nika hom, hwëna ëe ama Alap hon de babu gwen zi makan emsa mas eibirida gwe'an. Angkam em hen mese Kristus hun ëraha-en gwek, zep nen angkam kitak teipsin zi mo kime bi eibi'in– sap angkam de okamana ansa, hen ngein sin dep dena, hen sap juwen hap dena, hen ëngaya gwen hap dena. 23 Zen mae hap ki lwa'an: Sap nen mese Kristus hun ëraha-en gwek, hen Zen mes Bian Alap han aha-en ëka.

**Mae hap de ol: Yesus mo dam tasibin zi mo syala
a kirekam mo jematnak nwe-mase gwe-gwe'anye.**

4 Zep asa Apolos han a kirekam em enlala gwe-gwizimdin, “Zen an Alap hon de babu ën zi dare,” hen ano nik mo syala, a kirekam em enlala gwe-gwibin, “Ola mensa Alap orep aning gul gweka, zen in desa hwëna angkam ol halada

---

^f3:19 Ayb 5:13 ^g3:20 Mzm 94:11

gwe'ara.”² Bol-zaun tanganna abe nikip dena, zen syala in sa de golsyalhen srēm kam ol gwen hap– dekam de Bian Zën asa anakan aken hap, “Zen taïblizimdin tanganna.”³ Zep em ahaksa aha zi de asa anakan kara ta gwenna, “Zëno syala dawemna,” ahaksa “Karekna,” zen abe hap bana hom. Aena hen homë aenaka anakan enlala gwe-gweblanan, “Ano syala dawemna,” ahaksa “Karekna.”⁴ Are mo aenaka de enlala gweblankam, ëe ama Bian mo dwam gwibin sin syal gwe-gwe'an. Hwëna kirekam de ëe aenaka enlala gweblankam, dekon en bëjen anakan asa dam tasin, “Bian mo nwenak ëe eiwa dawemkamë syal gwe-gwe'an.” Zen diki Bian Zën sa ano syala ap klis gulblula.⁵ Zen in zep, bahem na-en aha zisi gubirida gwen, “Zëno syala karekna,” ahaksa, “Zëno dawemna.” Zen diki Bian Zën de lwahal zankam sa kirekam klis gulzimdi. Karek-karekna mensa zini aning nul gwenan, desa sa golwet sozimdi. Hen men desa enhonak kalang ei gwibirin, zen dekam sa kitak Zën goltreizimdi. Men zëno mae mo syal zëre mo nwenak sam gwesi'in, zëno mae mo bosena dekam sa hen mam gulzimdi.

⁶ Aya-wal oso-wal, ëe ansa ale gulzim– Apolos han are nikip dena, hwëna zen em dikim abe nikip de en naka dam gulsun hup hom. Zen em dikim kitak anakan dam gulsun hup, “Kristen zini sap bëjen Alap mo ol tatak nakon golsyalhen.” Zep bap nen ahakore en naka anakan boltere ta gwibin, “Zen dawem-dawemna,” hwëna dekam ahakore nakae enbirida'an, “Zen dawem-dawem tangan naka hom.”⁷ Zen nara ki emsa gubiridaka?– em de teipsin zi mo kim aha zisi klis gul gwen hapye. San ki ebe mae hap ere mae mo syal en nakon Alap dawemna gol gwizimnira?– zep de kirekam ëbola-bola gwe-gwen hapye. Zen syala kon hom. Zen Zën totoresasa zëre mo kwasang-kwasang nakon gol gwizimnira, zep bap nen nënaka anakan bolte-bolte ta gwibin, “Ëe are mo dawem nakonë gulink.”

⁸ Em ema bolte-boltekam ëtim gul gwe'an, “Ëe mesë tangan Alapsa hli-hli lasik. Asa ba hap de aha zi tawa tabin hip? Ëe an teipsin-teipsin nikake.” Em zebe asa enlala eibirida gwenan, “Ba hap de Paulus maesa etan salbiridan hap?” Hwëna eiwa eme ëteipsin-teipsin gwe'anam, airis, sap dekam ëe are mo syal bose walya ban amaka hen eno mae mo ngirin klesnak ëteipsi'in!⁹ Hwëna, eiwa, ano dam gulsunkum, Alap men Zen Yesus hup de olsa dikim gol halada gwen hap asa dam tasibirki, Zen

ëmam-mam gwen hap hom asa gubiridaka. Hwëna Zen otde tangannak de teinikiran hip asa gubiridaka. Ëe in zebë lowehe gwenan– san de bwinak de lowehen zi, tameran en hap de kalang gwibiridanna. Zep tungan asa nga-ngola ban kara da gwibirin– sap okamanak de wenya, hen Alap mo dam taha nakore zini. ¹⁰ Zep Kristus mo bose hap tungare zini man asa nenbirida gwenan, “Enlala joblo-topna hen sin-sinni.” Hwëna em ema enaka bolte-bolte la gwibirin, “Ëe an enlala blala hen sosen tanganna.” Em ema enaka kil li gwibirin, “Aha zi man asa blikip neisibirida gwenan,” hwëna kirekam de lwankam, ki hwëna asa ba hap lamang da gwibirin? ¹¹ Zep hëndep angkam ëe usak nabanë lowehe gwenan– hen ho-hole naban. Hen ano mae mo pakeanna kalk-kalk tola. Asa man dangole gwibirin. Hëndep zep angkam dawemkam de lowe henna banak dep? ¹² Ëe are mae mo tahalhasa dikim sul sonen hap aenë sosen tokna dei kul guk gwenan. Asa kim lamang da gwibirin, ëe hwëna dekam Alapsa abe la gwenan– Zen de zëbe mae hap dawemsa golzimdin hip. Zen kim asa karek da gwibirin, ëe hwëna ama ëenlala gwe-gwenan, “Dikire zen en nësa karek da gwibik.” ¹³ Kim asa wakwak da gwibirin, ëe hwëna ol kwasang-kwasangkamë ding ul gwizimnin. Zep aha zi mo asa de hlauludankam, ëe san de okamana awe de ase nabare kire-kirena kiye– yal tan en hap dena. Kirekam zep hëndep angkam sërkam asa husus neibirida gwe'an.

¹⁴ Ansaë kirekam ep ale gulzimnin, zen emsa dikim saher tabin hip hom. Zen ama kim emsa enlala sobiridanan– san de are mo walas tangansa de gubiridan makan. ¹⁵ An zebë emsa gubirida'an: Emsa de oto gulsuk gwen hap de zini sap maka sepulu ribu enkam lowe he'an, hwëna eno mae mo nonol bianna, ëe an zen. Sap nonol ëeyë Kristus hup de ol dawemkam emsa tawa ta gwibik. Em dekam zebe hëndep Kristus hun ëraha-en gwek. Zep em in kitak san de ano walas tangan. ¹⁶ Zen in zebë emsa gubirida'an: Em diki asa em tana wei san zertron.

¹⁷ Zen in zebë Timotiussu ebon mae osan dep zer sonek. Zen in hen ano dang tininak de walas, hen Biansa de taïbliBlan tanganna. Zep ëe men kirekamë Kristussu tana wei san zertro'an, zen zen sa hwëna emsa enlala sobirida gwera– men kirekamë tungare jematak tawa tabirida gwenanye. ¹⁸ Ebon mae onakon ahakon man ëbola-bola gwek– anakan de ëenlala gwenkam,

“Paulus molya etan nesa amjanbirida zaka.”¹⁹ Hwëna Alap diki asa dwam gwebla'anka, ki asa emsa amjanbiridazal. Zen dekam asa bola-bola wenya insa anakan hlauludazal, “San ha zen mes eiwa asa nërapde gwer?– Alap mo Enho nakore sosonsa de gwirensinkimye, men kirekam zëna ëgu gwenan. San ha zëno mae mo ol toran en ki yawal gwizimk?”²⁰ Sap Alap mo irik ginnik de bitï gwen wenya, nen diki Alap mo Enho nakore sasonkame lowehe gwenan. Ëk enkam de ol toran nakon home.²¹ Zep en ki dam ulsuk: Ki san ëe bi zik de walas zemka tangolebin makanë emsa gweibiridazan? San ha kwasang nabare ol sin-sin nibanë golhatazan?

**Jemat nakon de karek gol gwen zisi
zeralisa sonebin hip de ol:**

5 Ëe ama emsa tenggwanbirida'an– anakan de emsa salbiridankam, “Zëbon mae onakon, ahana man bi zik mo we massa kahalo gwe-gwibirida.” Sap Alapsa de tame tan srëm zini, zen hom kirekam de kareksa syal nei gwibirin!² Zep kirekam de lwankam, em ba habe anakan ëbola-bola gwe-gwenan, “Ëe mese sërkam Bian mo nwenak ëdakastik.” Diki dawemna gosa emaka ta gwe'an! Hen zini insa emaka ere mae mo jemat nakon ëralisa sone'an.³⁻⁵ Ëe sap ebon mae onakon langanakë gwë'an, hwëna ano enlalana san de emsa de golëlowe henna kiye. Zep ëe emsa de golëgwën makanë gubirida'an, “Kirekam de karek gwen zini insa jemat nakon em Bian Yesus mo bosekam zeralisa sonen.” Em kime tagal gwe'ak, ëe enlala enkam asa zë ang gwer. Dekam emki tïngare zi mo nwenak zini insa Bian Yesus mo sasonkam dowal mo kigï hap ja tablan. Mae hap emki kirekam ja tablan: Dekakim haleka. Tim en naka sap sa karek gulblula– ang en nik deka Bian mo lwa halzan hap de yaklanak de zaunnuk ngaya gweka.

⁶ Zep em ema tangan ëkarek gwe-gwenan– anakan de ëbola-bola gwe-gwenkamye, “Ëe Bian mo nwenak sërkamë ëdakasti'in.” Mensa zini mwin-mwankam nen gwibirin, san ha mese eititi eibik?– mensa anakan ëgu gwenanye, “Ragisa de betekkam tepung mang-mang gunnuk mas gunkum, dekam hwëna mamkam hop gwe-gwenan.” Zëno aha dam gulsunnu, nen dikim karek gol gwensa hiri gun hup, sap zen man mam gwe-gwenan hen hlimin nisen gwenan.⁷ Zen in zep, zi karekna insa em ragisa de hiri gun makan ere mae onakon hiri tan. Sap

em de nama deban apdekam zergwë gwenkam, em molye ëlalak gwëk.^h Sap Kristus mo kala mes emsa dikim lalak tasibin hip wet sok– Paskanak dep de dombasa zip son makan kim nëno mae mo karek-karek hap dakke. 8 Zep ragi nabare syal gwibin roti ëpbana in nen hiri gun. Hwëna angkam Paskanak dep de ragi srëm roti ësena in ensa nen twenblanda gwen. Desa de dam gulsunnu, zen nëno mae mo ëpba lowehen kareksa de hiri gun hup, hwëna dekam de enho lalak enkam eiwa de ora san ang ta gwen hap.

9 Ëe mese sap nonol suratna ebe mae hap ale gul sonezimk– kahalo sosen zi niban de golësiri gwe-gwen srëm hap denaye.

10 Hwëna ëe Kristen gwen srëm wenyaka homë ki enlala gwibiridak. Eiwa, Kristen gwen srëm wenyik mo syala, a kirekam moye:

swi sosen,

te-ala beya gwen hap de ëhole-hle gwe-gwen,

ësowë gwe-gwen,

hen yang tasin dowal hap de boklesa kom ta gweblan.

Hwëna kirekam de Kristen gwen srëm zisi toton banakan dep?– langa tasibinni, okamana ansa de hli yun srëmnakye.

11 Diki men desaë enlala gwibiridak, em de langa tasibin hip, zen zini men zen ëgu gwenan, “Ëe mesë Kristen gwëk,” hwëna zen zen anakaresa nama nulin halasen gwenan:

swi sosen,

te-ala beya gwen hap de hole-hle,

hen yang tasin dowalsa de boklesa kom ta gweblan.

Ahaksa wal bose walsya de lamang ta gwibin,

ahaksa ho mamaksa de otdeblanda gwen,

hen ësowë gwe-gwen.

Kire zi niban bahem mae apdekam golëtembane ta gwen.

12-13 Men zen Kristen zinik bitï gwe srëm gwe'an, zen diki Alap Zën sa zëno mae mo karek-karekna klis gulzimdi. Nëbe mae hap hom golzim'ira– kire zi mo kareksa de klis gul gwen hap denaye. Hwëna diki ere mae mo jematnak de ëKristen

---

^h5:7 Yahudi zini yakla yala Paskanak dikim ang tan hap, Musa mo ol san man ragina gola kon tingan yal da gwëk. Dekam zep hen Musa mo ol san zao de minggunak ragi srëmkam de roti ensa dwenblanda gwëk. (Kel 12:14-20) Zep ragina insa man hen enlala nei gwibik, “Zen san de nëno mae mo karek-kareksa de hiri gun makan– dekam de Biansa golek de tan hap.”

gwen wenyā, zēbe mae en hap em klis gul gwizimdin. Sap Alap mo olak man lwak, “Karek gol gwen zisi em ere mae onakon golēalsa sone gwen.”ⁱ

**Mae hap de ol: Alapsa de tame tan srēm zisi bahem gublun,
“Ano nik mo karekna ansa ap klis gulzim.”**

6 Em ba habe anakan ēgwē gwenan?– aha nik de Kristen bōse zemka gublunna, “Zen ano kire-kiresa sowēkam golka,” ahaksa, “Zen ano wesya kahalo gwibirki,” em ba habe hwēna Alapsa de tame tan srēm teipsin zi sin dep kiresa olhal gwenan?– zēwe de tap gun hupye. Diki Alapsa de dawemkam taibliblan wesyan dep emaka olhal gwenan– zen de tap gulzimdin hip. ² Em san home tame u'in? Alap mo hlil irin wenyā nen esa lamkam okamanak de karek gol gwen zisi klis ul. Zep kirekam de lwankam, em ba habe bete-tekna insa ere mae mo ngirinnik klis ul srēm gwe-gwe'an? ³ Em san home anakan tame u'in?– “Nen dekam esa hen Alap mo dam taha nakore zini klis ul.” Zep em sap esa angkam okamana awe dena klis ul gwer. ⁴ Zep ebon mae onakon de banakare karek mae jowenkam, em san esa totore zi sin dep olsong gwe-gwer?– men zen eno mae mo jematnak bosena lwazim srēm gwe'anke, zen de ep tap gul gwizimdin hip. ⁵ Em kirekam ema enaka saher la gwibi'in. In dwan ere mae mo jematnak kike– aha-en mae, enlala blal tolaye! Zen zen maka tap gulsuk gwizim'ira. ⁶ Hwēna em Kristen zini ere mae mo kareksa ema tūngare zi mo nwenak olwet so gwenan– ēKristen gwen srēm teipsin zi sin de gol hankamye.

⁷ Kristen zini ebon mae onakon ahanik de wal bōse zemka teipsin zi hon gublunna, “Zen man asa sowē taka,” dekam mes dam gwesinīn, “Em Kristen zi mo lowehen nakon mese ēlanga gwesik.” Diki dawemna emaka anakan ēenlala gwe-gwenan, “Zen sap sa kirekam asa sowē ta gwerā hen karek ta gwerā.”

⁸ Hwēna eno mae mo enlalana anakarekam lwa gwizim'ira, “Ēē sap asa hwē-hwēkam are mae mo Kristen bōsesa karek la gwibir.”

ⁱ5:12-13 Ul 13:5, 17:7, 19:19, 22:21-24, 24:7

Nëre mae mo timsi de golinik gwen hap de ol-anakare enlala naban, “Ano timni an Alap mo gol.”

9 Em san mese ëeititi gwëk? – “Men zen kareksa nulin halasen gwenan, zen molya Alap mo irik ginnik bitï gwëk.” Bahem enaka boton ta gwibin! Anakare zini bëjen bitï gwen: swi enkam de ëlowehe gwen wenyä, kahalo soston wenyä, zi bosyan han de inisïn makan ëgwë gwen wenyä, hen we walya, we wal bose zeban de kirekam ëgwë gwen wenyä, hen yang tasïn dowal hap de boklesa kom so gweblan wenyä.

10 Hen ahakon sowë tam wenyä, te-ala beya gwen hap de hole-hle wenyä, ho mamaksa de otdeblanda gwen wenyä, aha zisi de lamang ta gwibin wenyä, hen asaskam de zi mo kire-kiresa alal ta gwen wenyä.

Kirekam de wenyä, zen molya Alap mo irik ginnik bitï gwëk.

11 Orep em hen ahakon kirena. Hwëna angkam Alap mes emsa kirekam de karek-karek nakon ngan tasibirki. Zep angkam em mese ëngan gweher. Em kime Bian Yesussu laïbli-blak, hen Alap mo Enhona kim emsa ing gwe hebiridaka, Zen dekam zep emsa gubiridaka, “Angkam zen mes ëdakastil– are mo nwenakye.” Zep bahem etan kirekam de karekna syal gwe-gwibin.

12 Hwëna ebon mae onakon, ahakon sa ano ol jalse gwenna insa husus neibir. Zen anakan sa ding nul, “Nen Kristen zini sap esa banakare maesa syal ei gwibir.”^j Hwëna ëe ama kire zisi ding gulzim'in, “Banakare maesa de syal gwibinkim diki nonol enaka de anakan takensibirida gwenkam aïris, ‘San ha syala an Kristen zini abe hap man sam gwes'ibli'an? San ha dowal mo kigi mo wan-wan tan sanë dekam ang gwe'an?–

---

^j6:12 Kim Korintusk de zini anakan ëgu gwëk, “Nen Kristen zini sap esa banakare maesa syal ei gwibir,” zëno mae mo enlalana san ha anakan mes yap lwa gwizimk, “Nen Kristen zini hom Yahudi mo ëpba titï tabin sin de ang ta gwen nakon ëngaya gwe'an, zep sap esa banakare maesa syal ei gwibir.” Ahaksa san ha zen anakare enlala naban kirekam ëgu gwëk, “Nëno mae mo timni ansa okamanak esa hli kul gwer, zep sap esa banakare maesa auhu-kama ennak dep de timkim syal ei-gwibir. Nëno mae mo enhona hom dekam karek gwe'ara.” Hwëna kirekam de enlala gwenna in kitak boton.

Yesussu dikim hli tan hap.’”¹³ Hwëna ahakon hen sa ano jalse gwen ola insa husus neibir, zep sa anakan ëgul, “Nëno mae mo timni tembane hap man ësam gwesik gwenan, hen tim niban tembane naban esa lamkam okamanak hli kosol. Alap ang en naka sa ngaya tabiri, zep sap esa angkam nënaka de golëinik gwe-gwen srëmkam tembane ta gwer.” Zen hwëna tembane en hap hom kirekam zënaka yasik da gwibirin. Zen hwëna a kirekam mo srip nulsuk gwenan, “Sap esa okamana awe en dep de tim niban ëswi sosen gwe-gwer.” Hwëna eiwa dena, Alap hom timni nëbe mae hap golzimki– dekam de nëre mae mo hole-hle san ang ta gwen hapye. Nëno mae mo timni, zen Bian zëre mo dena, hen Zen man kara ta gwibirida.¹⁴ Sap Alap mes Bian Yesussu tïn nïkon tim niban ngaya taka. Zen in zep sa hen nësa zëre mo sosenkam kirekam ngaya tabiri. Zep nen bap nen nëre mae mo timni karek ta gwibin.

¹⁵ Em dwan mes-eme anakan tame uk, “Ano mae mo timni an, zen Kristus mo timnik mas gwin'in.” Ki san ha man sam gweš'in?– Kristus mo hlina insa de swi sosen wenyik mo tim niban aha-en son hapye. Kina ki bëjen!¹⁶ San ha em home anakan tame u'in?– “Men nara swi sosen wenyia ban swi ënna, dekam zëno nik mo timni mes aha-en nënan.” Sap Alap mo olak man lwak, “Zen dekam san de aha-ere timni kiye.”^k
¹⁷ Diki Bian Yesus hun de zeraha-en gwenkam aïris. Dekam Bian mo Enho naban zini in mo enho naban aha-en.

¹⁸ Kahalo gwen hap de enlalasa emki langa tasïn. Sap tïngare ahakore karekna, zen hom timnik makan gwe-gwenan. Hwëna kahalo gwenkam, zen ere mae mo timsie kim karek ul gwenan.¹⁹ Em san mese ëeititi gwëk?– “Eno mae mo timni in, zen Alap zëre mo Enho mo gol sake.” Sap Alap mes zëre mo Enhona eno mae mo enhonak ing ta soneka– Zen de dekon emsa golëgwë gwen hap. Zep em en home ere mae mo timni bi eibi'in. Zen Alap bi gwibi'ira.²⁰ Zen mes emsa kwisisa de zerzimdinkim zëre mo jala kon gwiswe soneka. Zep eno mae mo timni in, zen diki Alap zëre mo bose ensa dikim teip gulsuk gweblan en hap zen lwa gwen.

---

^k 6:16 Kej 2:24, Mrk 10:6-8, Ef 5:31

**Paulus kim Korintusk de zi mo takensiblinna ding
gulzimkike– we-zi dare de zënaka leisyhan hap dena:**

7 Angkam ëe ama ep ding gulzim'in– mensa ena suratkam asa lakensiblikke, anakan insa hen ale uk, ^l “Sap langna angkam man tangan karek gwe'an, san ha dawemna?– nen de swi srëmkam lowehe gwen naye.” ² Hwëna zep denakaë ep ding gulzim'in: Angkam kahalo hap dena man tangan mam gwe'an, zep dawemna zini wesya zen gon. Wenya hen zisi zen zen.

³ Zini we zemka bëjen swi ën srëmkam dalsuk gwen. We zem hen zi zemka bëjen da tasik gwen. ⁴ We zem zen zën hom zëre mo timni bi gwibi'in. Zen diki zi zik bi gwibi'ira. Hen zini zën hom zëre mo timni bi gwibi'ira. Zen diki we zik bi gwibi'in.

⁵ Bahem enaka da kososuk gwen– swi ën srëmkamye. Holo ën srëmkam sap esa– anakan de olsa aha-en unkimye, “Nen swi ënsa yausun– dekam de Alapsa abe la tine gwen hap.” Hwëna holo tangankam bahem. Ki hwëna dowal mo kigi sa emsa karek san dep titi sola, hen dekam em molye tatem yauku. ⁶ Zep ëe homë emsa titi tabi'in, “Swi ën srëmkam em lowehe gwen,” hwëna sap esa holo srëmkam kirekam ëgwë gwer– olsa de aha-en unkimye. ⁷ Ano dwam gwibin tanganna, diki ano kim emaka we gon srëmkam lowehe gwe'an. Hwëna ëe mesë tame guk, kire hap de sosonna home kitak Alap onakon ulin gwenan, sap Zen srën-srënkam nöp sosonna gol gwizimnira.

⁸ Wal sei-siwiri hen wenam sei-siwiri, hen we sem-semna, ëe ama emsa titi tabi'in: Dawem tanganna em we-gon srëm zi-zen srëmkam em lowehe gwen– ano kim. Sap dekam em molye okama ennak de syalak ëhir-hir gwe-gwek. ⁹ Hwëna eno mae mo swi hole-hle de mam gwenkam, ki amki enaka kap la gwek. Sap e-en de gwënkam, eno swi hole-hle de enho nakon syauk mo kim hitil hana gwe'ak, zen karek tanganna. Zep dawemna wesya em gon, ahaksa zisi em zen.

¹⁰ Angkam wenya bare wenya hen zi nibare wenya kibë ayang gulzim'in: Ansaë ale gul sonezim'in, zen are mo enlala nakore naka hom. Zen Bian hen kirekam titi tabirki: Wenya ere mo zini bahem hli tan. ^m ¹¹ Zini hen ere mo wenya bahem baes

---

^l7:1 Ayatna an mo aha dam gulsunnu, zen anakan: Angkam ëe ama ep ding gulzim'in– mensa ena suratkam asa lakensiblikke: Zini wesya de gon srëmkam hen aëris.

^m7:10 Mat 5:32, Mrk 10:11-12, Luk 16:18

gwibin. Hwëna we de zi zemka hli tanna, zen diki aha zisi de zen srëmkam zen gwë gwen, ahaksa dawem tanganna zi zem osan dep zen lwahan.

¹² Hwëna ahakon, eno mae mo we walya ahaksa zi walya hom ëKristen gwe'an. Kristus Zëna hom kire hap de ola nëp hli yulzimki. Ëe zebë hwëna emsa titi tabi'in: Kristen zi de gwëna, hwëna we zik de Kristen gwen srëmkam, wenyä in de nama ën hap dwam gwenna, zini in bap zen baes gwibin. ¹³ Hen kirekam, Kristen we de gwëna, hwëna zi zik de Kristen gwen srëmkam, zini in de nama ën hap dwam gwenna, zen hen bap zen baes gweblan. ¹⁴ Em ema ëkil gik, "Kristen we de gwëna, hwëna zi zik de Kristen gwen srëmna, Alap sa husus gwizimdi." Kirekam bëjen. Zen diki Alap sa Kristen wenyä in kon zi zem insa anakan enlala gweblala, "Zen angkam Asa golek de ta'ara." Hen kirekam– zi en zik de Kristen gwenna. Zep zëno nik mo walasna hen Alap sa enlala gwibiridala, "An ano bi gwibiridan wenyä." ¹⁵ Hwëna Kristen gwen srëm zini in de Kristen wenyä emsa hli yun hup dwam gwenna, bahem tru-tru gulblun. Zen dikire emsa hli yuk. Hen kirekam– Kristen srëm we de Kristen zini emsa hli tankamye. Kirekam dep Alap hom jalse gwe'ara. Sap Zen mes nësa kwang guludaka– dekam de enlala sësekkan zëre mo nwenak lowehe gwen hapye. ¹⁶ Hwëna Kristen wenyä em bahem Kristen gwen srëm zi omka hli tan, sap em bëjen em anakan tame gun, "Nama de ënkam zen wëhë hale'anka?" Hen kirekam Kristen zini, bahem Kristen gwen srëm we omka hli yun.

¹⁷ Bian kim emsa kwang guludaka, em san ahakon wenyä ban, ahaksa zi niban? Em san dekam to mip blaonsublun srëmna? Ahaksa em san dekam zi mo tana ïltikinnik de lowe henna? Men kire nike lowehe gwëk, zen kire enkam em lowehe gwen– men kirekam dep Bian emsa dam tasibirkike. Ëe kirekam de lowehen habë tïngare jemat-jematsa titi ta gwibirin. ¹⁸ Zep anakarekam lwa'an: Bian kim emsa kwang guludaka, Musa mo titi tabin ol san de em to mip blaonsublun nik gwëna, ki etan bahem alp gwen– dekam de em to mip blaonsublun srëm nik gwën hapye. Hen kirekam, em de to mip blaonsublun srëm nik gwëna, em bahem ëalp gwen– dekam de blaonsublun hapye. ¹⁹ Sap to mip blaonsublun nik de gwëna, ahaksa blaonsublun srëm nik de gwëna, zen bana hom. Diki bol-zaun tanganna, Alap mo titi tabin sin em ang tan. ²⁰ Zep Bian men kim emsa kwang guludaka, dekam men kire nike lowe he'ak, zen kire en

nik emki lowehe gwen. ²¹ Zep emsa kim kwang guludaka, em san ki zi mo tana iltikinnik de ebabu gwenna? Ki bahem enlalana ebeya gwen– wet so gwen hapye. Hwëna Alap de ebe mae hap wet so gwen hap denaka golzimdinkim, ki sap esa wet so gwer. ²² Sap zi mo tana iltikinnik de ebabu gwen zini, desa de Bian kwang guludankam, dekam zen Bian mo nwenak san de kirenak de lowehe gwen srëm zi. Hen zi mo nwenak men zen babukam lowehe srëm gwe-gwenan, desa de Bian kwang guludankam, dekam zen man ënwe-mase gwe-gwe'an– san de Kristus hon de ebabu gwen zi. ²³ Sap Alap mes emsa kwisisa de zerzimdinkim gwiswe soneka, zep ere mae mo timni bahem zi hon golgu gwen– zëno mae mo tana iltikinnik de etan lowehen hapye. ²⁴ Zen in zep, aya-wal oso-wal, Alap men kim emsa kwang guludaka, dekam men kire nike lowehék, zen kire en nik em Bian mo nwe kara gwennak lowehe gwen.

**Paulus kim Korintusk de zi mo takensiblinna
ding gulzimkike– wenam sei-siwir wal sei-siwir hip dena:**

²⁵ Mensa asa suratkam lakensiblik, wenam sei-siwir hen wal sei-siwir hip dena, ëe ama ebe mae hap ding gulzim'in: Kire hap de ola Bian hen hom hli yulzimki. Hwëna Zen mes kwasang-kwasangna mamkam abe hap golblaka, hëndep syala hen mes abe hap wei yul soneblaka. In zebë are mo dam gulsunnu ansa anakare enlala naban ale gul sonezim'in, “An airis– taiblibin hipye.” ²⁶ Sap angkam man tangan langna karek gwe'an, zep in kirekame angkam lowehe gwe'an, zen kire enkam emki sap lowehen. ²⁷ We walya bare wenya, bahem we wal omka hli yuluda gwen. We wal srëm wenya, bahem wesya de gon hap ëalp gwen– nama de langna an karek gwennakye. ²⁸ Hwëna em de we gon hap dwam gwenna, zen kareksa home go'ara. Hen kirekam, wenam seiwir de zisi zenna, zen hen kareksa hom. Hwëna em de enaka leisyankam, em okamanak de karekna esa oltowe gwera. Zep desa de goltowe gwen srëm habë kirekam emsa gubiridal.

²⁹ Aya-wal oso-wal, ano enlalana anakan lwa'ara: Angkam aumwanak dep yaklana beya naka hom. Zep we walya bare wenya, we wal oban de hir-hiri sap esa Bian mo syal hap eititi ei gwibir. We walya hen, zi nibare wenya, zi oban de hir-hiri sap esa hen Bian mo syal hap eititi ei gwibir. ³⁰ Hen kirekam, men zene enlala dowe hanan hap gona ta gwe'an, emki enlala

dowe hananna insa eititi gweblan. Men zene auhu-kama isrip-sri hap nga-ngola ban lowehe gwe'an, emki auhu-kama enlalana insa eititi gweblan. Men zene okama ennak dep de kire-kirena te-alakam kap la gwe'an, kap ta gwen srëm makan em lowehe gwen. ³¹ Hen men zene okamanak de kire-kiresa bi ëblanda gwe'an, emki hwëna bi gweblandan srëm makan lowehe gwen. Sap molya holo gwek, okamana an dekam sa jek-jak gwer.

³² Ëe mae habë kirekam ebe mae hap ale gul sonezim'in— em de okama ennak dep de kire-kirenak ëhir-hir gwe naseran srëm hap. Sap we wal srëm Kristen zini, zen ëhir-hir gwen srëmkam Bian en mo syalsa nol gwenan— anakare enlala naban, “Bian dekakim asa sam gwes'iblika.” ³³ Hwëna we walya bare weny, zen auhu-kamanak de kirekam-kirekamnak sa ëhir-hir gwe-gwer, sap zen we zik dikim sam gwes'iblin hap de syalsa hen nol gwenan. ³⁴ Hëndep zep sa zëno mae mo enlalana dare syak nër. Zi srëm we walya hen kirekam: Zen Bian mo dwam gwibin en san dep sa ëalp gwe-gwer, sap zen man ëdwam gwe-gwenan— tim niban enho naban de Bian mo nwenak lalak nën hap. Hwëna zi nibare we walya, zëno mae mo enlalana zen auhu-kama ennak de syalak ëhir-hir gwe-gwenan, sap zen zi wal zik dikim sam gwesibiridan hap ëalp gwe-gwenan.

³⁵ Ëe ere mae mo dawem habë kirekam ale gulzim. Zen emsa dikim jalse gwibiridansa hom. Sap ano emsa de dwam gwibiridan tanganna, diki em ëalp gwe-gwen— zi mo nwenak dikim dawemkam lowehe gwen hap, hen Bian en hon de tal gwes'inkim dikim lowehe gwen hap.

³⁶ Zep zi de we golgu gweblan nabare nik gwënna, zen de anakan eisbinkim, “Ëe de gon srëmkam, ki en tol sa gwë gwer,” hen anakan de eisbinni, “Ëe ama tangan gon hap dwam gwibi'in,” zen dikire gok. Zen hom dekam karek gwe'ara.

³⁷ Hwëna ahanik de hen we golgu gweblan nik gwënna, zen de anakan enlala gwenkam, “Ëe ba hap de gon hap? Ëe Bian mo syal ensa de gon habë dwam gwe'an. Ano enhona drak-drak nakake. Ëe sap asa ki en gwë gwer,” kirekam zen hen man sam gwes'i'ira. ³⁸ Zep zi de we golgu gweblan zemka gonna, zen man sam gwes'i'ira. Hen Alap mo nganak de syal hap de wesya gon srëmkam, zen hen man tangan sam gwes'i'ira.

³⁹ Zi nibare we walya, zen etan bëjen ahasa de zen hap enlala gwen— nama de zi zik gwënnakye. Diki zi zik de tinkim, dekam sap de ahasa zen. Hwëna Kristen gwen srëm zisi bahem.

40 Hwëna ano enlalakam, zi zen srëmkam zen maka tangan sam gwesii'n. Hen ëe ama eisbi'in: Alap mo Enhona hen kirekam enlala gwe'ara.

Paulus kim Korintusk de zi mo takensiblinna ding gulzimkike– yang tasibin alap-alap hap de tweran blom ta gwibir-zimdin hip dena:

8 Mensa asa suratkam lakensiblik, yang tasibin alap-alap hap de tweran blom ta gwibir-zimdinsi de twinbin hip dena, angkam kire hap denakaë ep ding gulzim'in: Kristen zini nen anakane kil il gwenan, “Nen dwan mes em-am yang tasibin dowal-dowal hap dena tame uk.” Hwëna bap nen kire nakon ëbola-bola gwe-gwen. Diki nënaka de kwasang gwibirida gwenna, zen zen sam gwesii'n, sap zen dekame nënaka tatete la gwibirin. ² Bap nen nère mae mo tame gunnu boltere gul gwen. Kirekam de enlalana, zen joblo-topna. ³ Diki Alapsa men zen enna nola gweblanan, zen kire wenyaka zère mo walaskam gubirida gwenda.

⁴ Zen in zep, yang tabin alap hap de tweran blom ta gwibir-zimdinsi de twinbin hip dena, nen mes eme tame uk, “Yang tasibin alapna zen ensasa nabare naka hom.” Hen anakan mese tame uk, “Eiwa de Alapna Zen aha-en tangan. Ahana hom.”

⁵ Hwëna ahakore zi mo tame gunkum, alapna beyana– men zen ngatan zi mo langnak lowehe gwenan, hen men zen okamanak awe lowehe gwenanye. ⁶ Hwëna nen mese anakan dam ulsuk:

Alap Zen aha-en. Zen nëno mae mo Bian– men Zen kirekam-kirekamna kitak yang tabirkiye. Hen nëno mae mo syala kitak zëbe hap dena.

Hen Teipsin Zikim de gublunna, hen aha-en: Zen Bian Yesus. Zen zëno taha san Alap kitak yang tabirki, hen nen Zëbon onakone ëngaya gwe'an.

⁷ Hwëna nër hom de ëKristen gwen zini hom kitak kirekam dam nulsu'un. Zen man ëtim gul gwenan, “Ëe de yang tasin dowala in hap de tweran ninsi twinbinkim, dekam man nwe-mase gwe'an, ‘Ëe boklesaë zëbe hap kom sobla'an.’” Zen nama dekam tim nul gwe'an, “Yang tasin dowala in mo sosonna ki.” Zen hwëna dekam zep enho nakon neis gwibirin, “Ëe an mesë karek gwenan.” ⁸ Hwëna eiwa de tanganna, tembane nakon Alap bëjen nësa husus gwibiridan, hen bëjen dekon nësa isrip-sri gwibiridan. Zep kire hap de tweran ninni, sap esa

olgwenblanda gwer, hen sap esa olgwenblanda srëm gwe-gwer. Zen bana hom – Alap mo nwenakye.

⁹ Zep em kirekam de tame gun wenyä, em bahem tame gun srëm wenyäka karek ta gwibin – zëno mae mo nwenak de dowal mo tembanesa twinbinkimye. Sap tame gun srëm wenyä in de emsa de hla tankam hen kirekam tembane gwe'anka, dekam sa anakan eisbiri, “Ëe an ama Alap mo nwenak karek gwenan.”

¹⁰ Zep anakan bap zen lwan: Em men zene anakan tame u'in, “Ëe sap asa yang tasin alap hap de golak tembane gwe-gwer. Abe hap bana hom,” hwëna Biansa de dawemkam taïbliëlan srëm nik de emsa hla ta'anka, dekam sa enlala gwera, “Ëe hen sap asa zë tembane gwer.” ¹¹ Hwëna zen kim hen tembane gwe'anka, dekam sa Kristussu de taïbliëlan nakon zara. Eno tame gunnu in san de ang gwen tola kon sa zara! Zen sap ere mo Kristen wal bose – mensa hen Kristus zëre hap de te-lidak soblan nakon ngaya takake. ¹² Hwëna em mese zëno enhona karek tablaka. Zep eme Biansa de dawemkam taïbliëlan srëm naka kirekam karek ta'anka, dekam em hen mese Bian mo nwenak karek gwenda. ¹³ Ëe in zebë ëre hap anakan dam gulsuk, “Are mo Kristen bose walsya dikim karek san dep titi tabin srëm hap, ëe amaka tweran nin twibinsi hëndep baes gwe'an. Aha zi bap zen ano gwën san de ang gwenkam kareknak zaran.”

**Mae hap de ol: Ëe a kirekamë mo aenaka enlala
gwe-gweblanan – dekam de dam gulsun hup,
“Ëe san ha asa ansa syal gwibir?” Ahaksa “Babë.”**

9 Ki san ëe zi mo tana iltikinnik de babu gwe-gwen zi? – in zep de ëe aha zi mo dwam gwibin sin gwë gwen hapye. Ki san abe hap hom Bian Yesus golblaka? – ëe de zëre hap de ol dawemsa gol halada gwen hap denaye. Ki san ha ëe ahakore zëre mo dam tasibin zi mo kim homë hen Zënaka hla tak? Ki san em ano syla kon home Biansa tame lak? ² Aha zi de asa gublunkam, “Paulussu Bian hom dam tasiki,” hwëna em emaka enbla'an, “In Bian dam tasiki, sap ëe an zëno syal gwibinkimë Biansa tame lak.”

³ Aenaka de kirekam gublunkam, “Em Bian mo dam tasin zisi hom,” ëe hwëna amaka ding gulzim'in: ⁴ Ki san ëe Barnabas han are nik mo syla kon bëjenë tembane ë gwen? – men kirekam Yesus mo ahakore dam tasibin zini ëgwë gwenanye. ⁵ Ahaksa

san ha ëe Barnabas han bëjenë Kristen we dare naban itënda gwen?– men kirekam Bian mo ahakore dam tasibin zini hen Bian Yesus mo oso walya nolëtë gwenanye. Petrus zëna in kirekam hen we zemka goltënda gwenda. ⁶ Hen san ha Barnabas han ë-en tangan?– aen de tembane hap ahakal gwen naye. ⁷ San ha jana nabare zini ki eijannak ang gweka?– zën de tembane hap hakal gwenkamye. San ha anggur nga syal gwe-gweblan zini ki syal gweka?– zën de zëno ei nika twinbin srëmkamye. Hen domba zaho ta gwibin zini san ha ki zaho tabirki?– zën de dombana in mo mom kilsï otde gwen srëmkamye. Diki sap hen ano nik mo dena– kirekam de are nik mo syala kon ulin gwen hap denaye!

⁸ Insa ep ale gulzim, zen okamanak de zini kirekam ëgwë gwenan– dekam de em dam gulsun hup, “Sap sa Paulus syala an kore eini twin gwibiri.” Alap mo ëpba olak kire hap dena hen ki lwa'an. ⁹ Sap Musa mo titi tabin olak man lwak,
 “Sapi de gandum dansa zaublun danaseranna–
 dekam de ëbwalom gwen hap, ëkna bahem kyang
 sosublun. Dikire twenblan danasenk.”ⁿ

Kirekam de lwankam, ki san ha Alap sapi ensa kirekam enlala gwibiridaka? ¹⁰ Kirekam bëjen. Zen hen Yesus mo dam tasibin zini abe mae hap kirekam nwe-mase gwizim'in. Sap ngana lu tan wenya, eiyas tan wenya, hen taran wenya, zen kitak man ëdwam gwe-gwenan– ngana in kore ei nika de twin gwibin hipye. Zep Bian mo nganak de syal tan wenya ëe hen kirekam.

¹¹ Ëe Barnabas han mesë ang hap de otanena eno mae mo enhonak eiyas lak. Hwëna angkam san ha em emaka asa husus eizim'in?– ëe de okamanak dep de tembanesa ebon mae onakon ulin gwe'anamye. ¹² Hwëna aha zi enna ki ebon mae onakon nulin gwenan. Diki nonol tanganna asa emaka mas ei gwizimnin. Zen sap ano nik mo dena– ebon mae onakon de ulin gwen hapye. Hwëna ëe homë kirekam ulin gwenan. Ëe mae habë tahalha naban anakare enlala naban totoresa ë gwenan, “Nen de ba maesa nëre nik mo syal eibin zi nikon ulin gwenkam, dekam hwëna zen sa Kristus hup de ol dawemna baes neibir.”

¹³ Hwëna ena mes em-am ëtawa gwek: Zini men zen Alap mo golak syal ta gwenan, zen dekon hen tembanena nulin gwenan. Hen men zen tweran ninni Alap hap tru dasik

---

ⁿ9:9 Ul 25:4

gweblanan, zen hen dekon tweran ninni nulin gwenan. ¹⁴ Zen in zep hen Bian zère mo ol dawem gol halada gwen wenyä anakan gubiridaka, “Em ere mo tawa tabin nikon esa tembanena ulin gwer.”^o ¹⁵ Zep zen sap ano dena– kire nakon de tembanesa gulin gwen hap denaye. Hwëna ëe aha-en mae homë gulink. Hwëna suratna ansaë ale gulzim'in, zen anakare enlala naban hom, “Dekakim ap nol gweblak.” Sap zen dekonë isrip-sri gwe-gwenan– anakare hap, “Diki Bian sa lamkam ano syal eini ansa ap golblala.” Zep ëe ama tangan baes gwe'an– em de ba maesa ap golblankam de ano isrip-srina in tap gwen hapye.^p ¹⁶ Sap ëe anakare en hap bëjenë isrip-sri gwen, “Syala men desa Bian abe hap wei yul soneblaka, ëe ama desa syal gwe-gwibirin– ëngaya gwen hap de ol dawemsa de gol halada gwenkamye.” Sap ëe de desa gol halada gwen srëmkam, Bian sa asa karek tala. ¹⁷ Ëeyë pegawaikam syal gwe'anam, ki maka okamanak dep de gajina ap nol gwebla'an. Hwëna Alap Zën syala in sa ap wei yul soneblaka– ëe de Zëbon de babu gwen zi mo kim totoresa sul sonen hap. ¹⁸ Hwëna babu gwen zini abe hap an zen ano isrip-sri gwibin niye: “Ëë Alap mo ol dawemna totore tangansaë gol halada gwenan. Abe hap men desa maka sap syala in kon nol gwebla'an, ëe homë aha-en mae gulink.”

¹⁹ Zep ëe anakare enlala naban homë kara ta gwibirin, “Zen sa asa te-alakam mas nëblal.” Ki hwëna ano syal de nwe-mase gwen hap– san de ëe te-ala hap de syal gwe-gwen zi. Hwëna ano syala eiwa ki hen babu gwen zi mo kim nwe-mase gwe-gwenan, sap ëe ama enlala betekkam mas gwibirida gwenan– dekam de beyakam halen ora san golëwet so gwen hap. ²⁰ Zep ëe kimë Yahudi zi niban golësyal ta gwenan, ëe dekam etan Yahudi zi mo ëpba lowehen sanë ang gwe-gwenan. Zen Musa mo titi tabin ol san de aenaka ngaya tan hap homë ang gwe-gwenan. Hwëna Yahudi zi de asa sam gwesiblin habë desan ang gwe-gwenan. Ëë mae habë kirekam gwë gwenan– dekam de zen hen Kristussu tame tan hap. ²¹ Hen kirekam– Yahudi srëm zi niban de golësyal ta gwenkamye. Dekam ano gwënna san de Yahudi srëm zi– Musa mo ol san de ang gwe-gwen srëmna. Zen hen Yahudi srëm zi dikim Kristussu tame tan hap ëe ki gwë gwenan. Ëë kimë Musa

---

^o9:14 Mat 10:10, Luk 10:7 ^p9:15 Mat 6:1

mo ola in san ang gwe srēm gwe-gwenan, zen anakare enlala naban hom, “Ēe homē Alapsa betek gwebla'an.” Ēe dekam hwēna Kristus mo tītī tabin ol en sanē ang gwe-gwenan. ^q 22 Ēe kimē hen Kristussu de taīblīblannak de tatem ēzauk gwen srēm wenyā ban golēlowehe gwenan, ēe dekam hen zēno mae mo lowehen sanē ang gwe-gwenan– dekam de zen hen Kristus en onak tatem ēzauk gwen hap. Zep zini men kirekam lowe henda gwenan, ēe hen dekam zēno mae mo kimē gwē gwenan– dekam de hen zēwe denaka ngaya tabin hip. ^r 23 Zen kitak Alap onakore ol dawemna insa dikim langa gulsuk haladan habē ki kirekam syal gwe-gwibirin. Sap ano isrip-sri gwibinni zen zen tangan, hen nen dekon esa lamkam aīlya gwibinni hla kul.

²⁴ Em dwan mes-eme ētawa gwek: Asyas hap de hlu-hluk tanna, zen beya nik sa ēhlu-hluk gwer. Hwēna aha-en, men zen de nonol hata'anka, zen zen en de kire-kire dawemna gul irinkim. Zen in zep, emki hen hlu-hluk gwen makan ēgwēn– anakare enlala naban, “Ēe aka kire-kire dawemsa gulink.”

²⁵ Men zen hlu-hluk gwen hap ēhohle gwe-gwenan, zen nonol timsi mīsrīm-srī nīl gwenan, hen man zēnaka dawemkam nolēinik gwe-gwenan– anakare enlala naban, “Ēe aka nonol gwek.” Men zen ēnonol gwe-gwenan, zen auhu-kamana an kore kire-kire dawem ensa nulin gwenan. Nen hwēna hēndep de lwan hap de kire-kiresa de gul irin hibe ēalp gwe-gwe'an.

²⁶ Ēe in zebē dam-dam enkam de hluwen hap alp gwe-gwe'an. Ahaksa, ēe an san de tahakam de zēnaka lek-lek ta gwibin asyasnak de ang gwe-gwenna. Ēe bējenē sap desan totoresa lek tya gwen. ²⁷ Ēe zebē are mo timni aenaka de lek-lek ta gwenkam drak-drak gul gwenan– dekam de hēndep ēre mo timsi dawem enkam golinik gwe-gwen hapye. Ēe mae habē aenaka kirekam zerinik gwe-gwenan: Sap ēe mesē beyakam kire asyasnak dep zini kwang guludak. Hwēna Bian Alap de wasib mo kim asa gublunkam, “Em mese asyas peraturansa gulumunku. Em de asyasna an kon kire-kire dawemsa gul irin hip, eno bosena hom,”– ki ēe asa tangan saher gwer.

---

^q9:21 Kristus mo tītī tabin ola: Yoh 13:34-35, Yak 2:8, Mrk 12:28-34, Mat 22:36-40, hen Rom 13:8b-10nak.

^r9:22 Kristussu de taīblīblannak tatem zauk gwen srēm wenyaka de kirekam golēlowehe gwen hap de ola: Emki hlaun 1Kor pasal 8 mo ayat 7 nakon 13nak dep, hen Rom 14:1–15:6.

**Paulus kim yang tabin alap-alap hap de boklesa
kom tabirida gwen hap jalse gwibiridakake:**

10 Aya-wal oso-wal, ëe ama emsa enlala sobirida'an–
nëno mae mo ayan-azana men kim Musa Bak golëwet
so gwekake. Alap dekam but yawalsa golzimki– zëbe mae hap
de jal zini in de zë totot gwibirida gwen hap. Hëndep Alap mo
sosonkam zep hi yawala insa golëtablan gwe kinïka. ² Zëbe
mae hap dekam man nwe-mase gwenan: But de tahalebinni
in hen hi yala insa tablan gwe kinïk, zen san de Musa mo su
tabiridannak de ang tanna. Zëno dam gulsunnu, zen dekam
mes Musa hon bëti gwek. ³ Zen dekam kitak Alap onakore
tembanesa dwenblanda gwek, ^s ⁴ hen hona Zëbon onakore naka
sap notde gwibik. Dekam Alap kaso yawalsa hamal gulzimki,
zep dekore hosa notde gwibik, sap kaso yala in hen man ang
gwibirida song gwek– zen de ho hap ëtahalha gwe-gwen srëm
hap. ^t Hwëna ol gulk sun de blaorankam kaso yawalkam in, Zen
diki Kristus Zëna. ⁵ Nëno mae mo ayan-azana zen sap eiwa ki
kirekam de owasna hla nul gwek, hwëna Alap mo nwenak beya
nik hom ëdakastik. Beya wenya desa man husus gwibirida
gweka. Zëno mae mo tok-tok naka zep sasa lang san hli nulida
guk song gwek.

⁶ Zen Alap desa nëbe mae hap de ërak hap ki kang
gulku– nen de hen zëno mae mo kim karek-kareksa hole-hle
gwe-gwibin srëm hap. ⁷ Zep nen bap nen zëno mae mo kim
yang tabin alap-alap hap boklena kom ta gwizimdin– men
kirekam zëbe mae hap dena Alap mo olak lwakke,

“Zen yang tabin alap-alap hap de tembane yawala
insa dwensibindak, zao zep syak.”^u

⁸ Nen bap nen zëno mae mo kim kahalo-kahalokam lowehe
gwen– men kirekam zen ëgwë gwekye. Zen in zep yaklana
dekam 23 ribu enkam juwek. ^v ⁹ Hen bap nen Biansa zëno mae

---

^s10:3 Kel 16

^t10:4 Paulus man ale gulku, “kaso yala in hen man ang gwibirida song
gwek,” sap Musa man dan soka– hosa de owaskam kaso nakon golzimdinni.
Hen Yahudi zini zep lun tangan aïsili insa anakan mas-mas nul song gwek,
“Nonol kasona in man ang gwibirida song gwek– dekam de ho hap ëtahalha
gwe-gwen srëm hap.” Hwëna Musa mo ol ale gun tangannak, sap diki hom.
(Kel 17:6, Bil 20:11)

^u10:7 Kel 32:6 ^v10:8 Bil 25

mo kim akasi'k gweblan. Zen in zep zen ahakon wanya de hit ti gwibin nikon juwe gwek.^w 10 Nen bap nen zëno mae mo kim Biansa tonsuk gweblan. Zen in zep desa Alap mo dam taha nakore zini heip gulku– men zen juwen hap dena irik gil gwendaye.^x 11 In zen ki zëbon mae kirekam jowe gwek, zen angkam nëbe mae hap de ërak makan lwa'an– nen an zene angkam aumwa hap denak lowe he'anye. Zen in zep zini lun Alap mo olak de aisi'li insa ale nul gwek– nen de desa anakan enlala gwe-gwibin hip, “Bian sa angkam kirekam hen karek tabiri– men zen kirekam karekna nol gwe'anye.”

12 Bera! Bahem anakan enaka boltere ta gwibin, “Èe an Bian onak tatemë ëzau'un.” Zi de kirekam zënaka boltere tankam, zen hwëna zëno mae mo kim de kareknak zaran hap alp gwe'si'ira. 13 Banakare kareksa de gon hap de enlalana men zen nësa de akasi'blin hap enhonak hata gwenda, zen nëno mae mo sosen nakon hom taman kin'i gwenan. Sap Alap Zen ta'ibliblanna, zep Zen bëjen nësa de sërkam akasi'blin hap dwam gwibiridan– nëno mae mo sosonsa de gulumrunnu kimye. Hwëna kareksa de gon hap de enlala de nëbon mae hatankam, Zen hen nëbe mae hap orasa zertrei gwizimmira– nen dikim karekna in kon wet so gwen hap. Zen dekam zebe tatem ëzauk gwenan.

14 Zen in zep, aya-wal oso-wal, yang tabin alap-alapna emki langa tasibin. 15 Nen kitak enlalana kike. En-em kles so gwen. 16 Nen kime Bian Yesus mo timsi de enlala gwibin hip de tembanena olgwen gwibirin, dekam nonol Bian hap dawemsae ol gweblanan. Dekam kime zëno kalsa de enlala gwibin hip de anggur hona otdeblanda gwenan, hen zëno timsi de enlala gwibin hip de rotina olgwenblanda gwenan, dekam zebe ënwemase gwe-gwenan: Nen ema Bian han ëraha-en gwe'an. 17 Nen de Bian mo timsi de enlala gwibin hip de rotisa twinbinkim, nen sap beyana, hwëna dekam man nwe-mase gwe'an– san de nëno mae mo timni aha-en. Sap nen mese aha-ere rotina insa olgwenbik. 18 Israelk de zini hen kirekam ëgwë gwenan. Men zen Alap hap de zip soblan domba ninni dwin gwibi'in, zen en dekam zep Alap han nërumlæ gwe'an.

19 Hwëna kirekam insa ebe mae hap ale gulzim, zen em dikim anakan enlala gwibin hip hom, “Yang tabin alap-alapna

---

^w10:9 Bil 21:5-6   ^x10:10 Bil 16:41-49

zen eiwa ensasa naban.” Hen anakan homë kim emsa gubiridal, “Zëbe mae hap de tembanena, zen sosonna.” Zen waba tangan hap. ²⁰ Èe hwëna em dikim anakan tame gun hubë kirekam ebe mae hap ale gulzim: Yang tabin alap-alap hap mensa otweranna blom da gwibir-zimnin, zen Alapsa hom kim boltere da gwenan. Zen hwëna dowal-dowalsa kim boltere da gwibirin, hen deban mae kim nolëaha-en gwe-gwe'an. ²¹ Zep nen bëjen nen Bian mo kalsa de enlala gwibin hip de anggur ho naban dowal hap de ho naban otdenkam siri so gwen. Hen bap nen Bian mo timsi de enlala gwibin hip de tembane naban dowal hap de tembane naban siri so gwen. ²² Ki san ha ema Bian de emsa husus gwibiridan hap ëdwam gwe'an? San ha ema tim ul gwe'an? – “Bian mo sosonna hom.”

²³ Ahakon sa ano ola insa nulsul– anakan de ëgunkum, “Nen Kristen zini sap esa banakare maesa syal ei gwibir.”^y Hwëna kire zini ëe ama ding gulzim'in, “Banakare maesa de syal gwibinkim diki nonol enaka de enhonak anakan takensibirida gwenkam aïris, ‘San ha dekam ëe ama are mo Kristen bose walsya mas gwibirida'an? San ha ano gwën san de ang tankam ahakon dekam sa Yesussu hli dal?’” ²⁴ Bahem ere en mo timsi ngalap gwe-gwibin. Hwëna aha zisi emki hen enlala gwibirida gwen.

²⁵ Pasarak de tweran ninni, sap esa enlala beya gwen srëmkam lop la gwer– anakan de takensibiridan srëmkamye, “An san yang tabin alap-alap hap de blom tabir-zimdin mosrona?” ²⁶ Sap Alap mo olak man lwak:

“Okamana an hen kïtak zëwe de kirekam-kirekamna, zen kïtak Bian mo bi gwibiridanna.”^z

²⁷ Kristen srëm zi de emsa zëbon de tembane gwen hap gublunna, dwam gwenkam sap esa. Men kire tembanesa ep lop tablanna, em sap esa twenblan dala. Em bahem mae anakan de takensibliin hap enlala gwen, “An san yang tabin alap-alap hap de blom tabir-zimdin mosrona?” ²⁸⁻²⁹ Hwëna tembane tanna iwe de eno Kristen bose emsa gublunkam, “Tweran ninni an yang tabin alap-alap hap de mosrona,” ki bahem twinbin. Sap zen zëre mo enhosa ebe hap zertrëblala.

---

^y10:23 Ola ansa de srip gulsun hup, emki pasal 6 mo ayat 12 mo otdenak de alesa karatda gun.

^z10:26 Mzm 24:1

Sap zen hom dawemkam enho nakon anakan tame gu'ura, “Yang tabin alap mo sosonna hom.” Zep em de zëno nwenak tembanena insa twenblan dankam, desae kim karek san dep titi ta'ara. Zen srëmkam sap emaka ahakore en naban zitwenbla'ara.

Hwëna em ahakon esa ëenlala gwer, “Aha zi ba hap de zëre mo dam gulsun nukon tembane hap asa tru-tru gulblun hap? ³⁰ Ëe de Alapsa gu soneblan naban de tembane gwenkam, ki aha zi ba hap de asa tembanena in hap husus gweblan hap? Ëe dwan mes-am tembanena in hap dawemna Alap hap golblal!”

³¹ Hwëna ëe a kirekamë mo kirekam de enlala gwen zi hip ding gulzim'in: Ba maesa de twinbinkim hen otdebinkim, ahaksa banakare maesa de gonna, zen Bian mo boresa dikim tïngare zi teip gulsublun hap emki syal gwe-gwibin. ³² Bahem Kristussu de taïbli-blannak de ëtatete gwen srëm zisi karek san dep de titi tan makan gweibirida gwen– sap Yahudi zi, sap Yunani zi, hen sap kitak de Alap mo hlil irin zi niye. ³³ Zep em ano kim em hen lowehe gwen. Ëe tïngare zi dikim asa sam gwesik gweblan habë alp gwe-gwenan. Ëe homë are mo tim hip dena anakan ngalap gwe-gwenan, “Ëe de aha zi mo dam gulsun sun ang gwenkam, ëe asa usak gwer.” Hwëna ano dwam gwibin tanganna, ano syala kon bap zen aha maena Yesussu hli tan. Diki kitak zen ëngaya gwen.

11 Zen in zep, ano tana wei san em ang tan– aena men kirekamë Kristussu tana wei san zertro'anke.

Mingguanak de bitï gwennak de kirekam ëgwë gwen hap de ol:

² Ëe ama emsa sam gwesibirida'an, sap em ema asa embwan ë gweblanan, hen ano tawa tabin sine ang ta gwenan– Kristen zi mo lowehen sanye. ³ Hwëna ëe ama dwam gwe'an– em de anakan tame gun hup: Alap, Zen Kristus mo teipsinni. Kristus, Zen hwëna zikim dinik mo teipsinni. Hwëna zini, zen wekam dinik mo teipsinni. ⁴ Zep zi de Mingguanak de tagal gwennak topi ala gun nuban Alapsa abe tankam, ahaksa Alap mo Enho nakore olsa ayang gulzimdinkim, zen kirekam zëre mo Teipsin nika blikip gwesibli srëm gwe'ara. ⁵ Hwëna we walya, zen de Mingguanak de tagal gwennak kaen hakkam de nol utuk gun srëmkam Alapsa abe tanna, ahaksa Alap mo Enho nakore olsa

ayang gulzimdinni, zen ki hom zère mo zini blikip gwesibli'an. Kirekam de gwènna in, zèno sahera man apde nè'an– nolsa de lonsun nubanye.^a ⁶ We wal de nol utuk gun hup baes tanna, ki dikire nol alana blom dasibik. Hwèna blom tasibinkim ahaksa lonsunkum, zen man tangan èsaher gwe-gwenan. Zen in zep dawemna kaen haksa zen utuk ta gwibin. ⁷ Zikim dena, nèbe mae hap nol utuk gun hup hom dakasti'in, sap zikim dena nonol lonesen nakon Alap zère mo nwe-masekam Adam Baksa yang tasiki. Zep zi kim dena nèno mae mo nwe-masena ngatan Zini Alap Zèna kiye, hen enlalana Alap zère mo kiye. Hwèna we walya, zen nonol lonesen nakon zi nikon de yang gulsunnu, zep zèno mae mo nwe-masena zen zini kiye. ⁸ Sap zikim denaka hom wenya kon yang tasiki. Zen diki wesya zi nikon yang gulsuku. ⁹ Hen zini zen we mo tahasa de trï so gwibin hip hom yang tasiki. Hwèna wenya zen zi mo tahasa de trï so gweblan hap yang gulsuku. ¹⁰ Zen in zep, sap Alap mo dam taha nakore zini man nèsa kara da gwibirin, zep dawemna we walya nolsa zen kaen hakkam utuk ta gwibin– anakan dikim zènaka golètrè gwen hap, “Èe an are mo zi mo tahasa de trï so gweblan hap dena.”

¹¹ Hwèna nen we walya ban zi niban mese apdekam Kristus hun èraha-en gwék. Zep nen we walya ban zi niban bëjen nënaka gubirida gwen, “Èe homè emsa dwam eibirida'an.”

¹² Sap nonol tanganna, wenya zen zi nikon de yang gulsunnu. Hwèna zèno tahannak, zini zen we wal wei-wik nul gwenan. Hwèna ausuna kitak zen Alap onakon.

¹³ Zep aya-wal oso wal, emki klis gun. San ha airis– we wal de zi beya mo nwenak nol utuk gun srèmkam Alapsa gu soneblan naye? ¹⁴ Ahaksa san ha em home anakan tame uk?– “Zi de nol ala blal-blal gwenna, zen saherak zènaka drè ne'ara.” ¹⁵ Hwèna we wal de nol ala blal-blal gwen hap dena, zen mes ki Alap golzimki– zen de nolsa ber-ber gun hup. Hwèna we walya, zen man hen zère mae mo nol ala blal-blala insa boltere da gwibirin. Zen in zebè emsa gubiridal– zen de Minggunak de bitï gwennak kaen haksa nolak utuk ta gwibin hipye. ¹⁶ Hwèna èe tawana: Ahakon sa yap ano ola ansa husus neibir. Zen in

---

^a11:5 Paulus mae kim lowehék, we walya zisi de zenkam, dekam kaen haksa nolak utuk da gwibik– dekam de zènaka anakan goltrèn hap, “Èe an zi niban.”

zebë aumwa hap emsa gubirida'an: Ëe Kristen zini kire enkamë lowehe gwenan. Homë mae li kul sone'an.

Bian Yesus mo timsi de enlala gwibin hip de tembanenak de kirekam ang ta gwen hap de ol:

¹⁷ Hwëna angkam an desaë emsa tütü tabi'in, ëe bëjenë emsa gubiridan, “Em ema ësam gwesik gwenan.” Sap em kime tagal gwe-gwenan, zao karekna mamkam lwa gwenan. Dawemna man lwala he'an. ¹⁸ Nonol tanganna, ëe ama anakan sane gwe-gwek, “Zen kim tagal gwe-gwenan, zen man ëhliwe gwenan.” Kire ola insa ëe ama anakan taiblibi'in, “San ha eiwa mes yap.” ¹⁹ Em in anakare enlala nabane hliwek: “Aha zi dekakim asa hla nulidak, ‘Hlikna an zen– eiwa denaye.’” Hwëna kirekam de ëbolte-bolte gwenna dawem naka hom.

²⁰ Zep em kime tagal gwe-gwenan, hen zao kime Bian Yesus mo timsi de enlala gwibin hip de tembanena syal ei gwibirin, em hwëna ere mae mo hliwenna insae enlala ei gwibirin. Bian Yesus mo timsi home. ²¹ Ëe ama sak, em kime nonol totore tembanena olgwenblanda gwenan, em home enaka eisbirida gwenan– apdekam de tembane tan hapye. Hwëna ahakore en nik nonol zë-en ngalap-ngalapkam dwensiblinnda gwenan. Zen in zebe anakarekam ëgwë gwenan: Ahakon usak nabane nama lowehe gwenan, hwëna nonol ëitri gwen wenyä zen mes ho mamak otde gwibin hip ëmamak gwek. ²² Ki san ha ere mae mo golak tembanena hom?– em zebe ngalap-ngalapkam tagal gwennak tembane ta gwenanye. Em san ki ere mae mo jematsa de saher gul gwen habe ëdwam gwe-gwe'an? Em insa kirekam ëgwë gwenan, zen jematnak de tahalha zisie kim saher la gwibirin. Em san ha ema ëkil gil gwenan?– “Paulus sa kirekam asa sam gwesibiridala.” Hom tangan– ëe de emsa kire hap sam gwesibiridan hapye!

²³ Sap men desa Bian Yesus zëre mo timsi de enlala gwibin hip de tembane hap dena abe hap goltrëblaka, ëe mesë sap desa ebe mae hap anakan ayang gulzik: Bian Yesussu dikim jal zi hip zertreizimdin hip de orapnak, Zëna ki zep rotina gul ineka. ²⁴ Alap hap kim dawemna rotina in hap golblaka, ki zep ahap gul guku, ki zep gubiridaka,

“An ano timni– mensaë ebe mae hap sosok gulzim'inke. An kirekam em ano timbwanak syal gwe-gwibin– Asa dikim enlala gwe-gweblan hapye.”

25 Kim tembane tasik hen kirekam. Zen anggur ho nabare moksa zerka, ki zep gubiridaka,

“An ano kala zen. Zen sa ano tim nikon wet sol– Alap mo zi niban de ol ziaha-en gun esesa dikim sul sonen hapye. Kirekam kim ano tim bwanak syal ei gwibik, Asa dekon enlala ë gweblak.”^b

26 Zen in zep, nen kime kire hap de rotina olgwenblanda gwenan, hen kire hap de hona otde gwibirin, nen dekame Bian Yesus mo tinni anakare enlala naban oltrë gwenan, “Zen sa etan lwahal zala.”

27 Zen in zep, men zen de asyas makan Yesus mo tim hip de rotina insa dwenblanda gwe'ak, hen hona insa notdeblanda gwe'ak, zen Alap mo nwenak kareknak zënaka kang nul gwe'an. 28-29 Diki nonol enlalasa nen anakan hohle ta gwen, “Èe ama Bian han dikim zeraha-en gwen hap ang gwe'an, sap Zen mes zëre mo timni ano kareksa dikim ap ngan gulsublun hap tilki.” Hwëna men zen kirekam de ëenlala gwen srëmkam ang ta gwe'ak, zen Bian de karek tabin hip zënaka nolëgu'un. 30 Zen in zep, ebon mae onakon beya nik tim sin-sinni hen sang-sangna nollwa gwenan, hëndep ahakon zep juwek.

31 Hwëna nen de nonol nëre mae mo enhosa hohle tankam, ki Bian bëjen nësa karek tabin. 32 Hwëna eiwa Bian ki nësa walas beteksa de oto tasibin makan gweibirida gwenda. Hwëna zen halen ora san dikim nësa dam tasik gwibin hip ki kirekam nësa gweibirida gwenda– nen dikim karek yawalsa goltowen srëm hap, Zen kim okamanak de karek gol gwen zini karek tabi'inkaye.

33 Zen in zep, aya-wal oso-wal, em de Bian mo timsi de enlala gwibin hip de tembane hap tagal gwenna, enaka em eisbirida gwen– tingan de tagal gwesinnik de kon gwesibir hanan hap. 34 Hen Alap de emsa husus gwibiridan srëm hap, nama de tagal gwennak de ahanik usak gwenkam, zen dikire nonol zëre mo golak tembane gwek. Eno mae mo aha takensinni, Bian mo tim hip de tembane hap dena, ëe asa aen de hata zankam emsa tonbiridazal.

---

^b 11:23-25 Mat 26:26-29, Mrk 14:22-25, Luk 22:14-20

**Mae hap de ol: Alap mo Enhona,
Zen srën-srënkam de nwe-masekam de
sosonsa nëbe mae hap gol gwizimmira.**

12 Angkam mensa suratkam asa lakensiblik, Alap mo Enho nakore sosen hap dena, men desa Alap Zëna kae gwibir-zimmira gwendake, desaë ep ding gulzim'in: Ëë ama dwam gwe'an em de eiwa denaka tame gun hup. ² Emki ëenlala gwen: Em kime Biansa tame la srëm gwe'ak, em dekam yang tabin alap-alapsae ang eibirida nasen gwëk— ol srëm wenyaka. ³ Ëë in zebë emsa dwam gwibirida'an— eno mae mo jematsa de aha zi tawa tabin hip yaing gwe-gwe zankam, em de dekam zëno mae mo tawa tabin nikon anakan kles so gwen hap, “Alap mo Enho de zisi zergwëna, zen bëjen anakan gun, ‘Jesus zen karekna.’ Hen Alap mo Enho de zergwën srëmkam, zen bëjen anakan gun, ‘Jesus Zen ano teipsinni.’”^c

⁴ Alap mo Enhona, Zen aha-ere nwe-masekam de sosonsa hom nëbe mae hap kae gwe-gwibir-zimmira. Hwëna ausuna sap aha-en— zëre onak. ⁵ Syala hen srën-srënkam de nwe-mase naka wei yul sone gwizimmira. Hwëna in Zen syala insa gwirensi'ira, Zen aha-en. ⁶ Banakare maesa de syal gwibin hip de sosonna, desa hen srën-srënkam gol gwizimmira— men kirekam zëbe mae hap dakastil gwizimninke. Hwëna Zen aha-ere Alap ki anakare enlalana ing ta sone gwizimmira, “Ëë anik kirekam syal gwëk.” ⁷ Alap mo Enhona Zen kirekam nëbe mae hap aha-en aha-enkam sosonna kae gwe-gwibir-zimmira— nen dikim hwëna tingare Kristen zisi tatete ta gwibin hip.

⁸ Zep a kirekam mo Alap mo Enhona zi mo enhonak syal gwe-gwenda:

Ahakorena kip enlala blalsa ing ta sone gwizimmira—
zen de dekam aha zisi titi ta gwibin hip.

Hen ahakorena kip Zen ba maesa de tame gun hup
denaka ing ta sone gwizimmira— dekam de zen
hwëna aha zi hip ayang gul gwizimdin hip.

⁹ Alap mo Enhona in ahakorena kip sërkam dikim
Alapsa taibliblan hap denaka ing ta sone
gwizimmira.

---

^c 12:3 1Yoh 4:1-6, 4:20-21, 5:1-5

Hen ahakorena kip zi sang-sangsa dikim dawem ta gwibin hip de sosonsa gol gwizimnira.

10 Ahakorena kip owas-owassa dikim syal gwe-gwibir-zimdin hip denaka gol gwizimnira.

Ahakorena kip Alap mo Enhona hamal hap de olsa dikim ayang gulzimdin hip denaka gol gwizimnira.

Ahakorena kip dam gulsuk gwen hap de sosonsa gol gwizimnira– zen dikim anakan dam gulsuk gwen hap, “Zini in mo ol toranna, zen eiwa Alap mo Enho nakorena,” ahaksa, “Zëbon onakore naka hom.”

Hen ahakorena kip owas olkam dikim ëtoran hap denaka ing ta sone gwizimnira.

Hen ahakore wanya kip, zen dikim owas ola insa zëre mae mo olkam li yul sone gwizimdin hip denaka ing ta sone gwizimnira.

11 Syala in zen kirekam srën-srën gwek, zen sap ausuna aha-en Alap mo Enho Zen ki kirekam syal gwe-gwenda. Zen sosonna zëre mo dwam gwibin sin nëbe mae hap aha-en aha-enkam kae gwe-gwibir-zimnira.

**Mae hap de ol: Nen sap beyana,
hwëna mese aha-ere tim makan ëgwëk.**

12 Kristus mo timni, zen nëno mae mo tim makan. Timni sap aha-en, hwëna dekon zep hli-hli gwek. 13 Zen zep hen kirekam, nen kitak

sap Yahudi zi,

sap Yahudi srëm zi,

sap tana iltikënnik de lowehe gwen wanya,

hen kirenak de lowehe gwen srëm wanya,

nen kitak mese zëre mo timnik bitë gwek– Alap kim zëre mo Enhokam nësa hlë ta sonebiridakake. Zen aha-ere Enho ki kirekam nësa aha-en tabirki, sap nen mese kitak Alap mo Enho nakore hona ulink.

14 Sap timni bëjen aha-ere hli naban sam gwesin. Zen diki hli-hlina zen beya gwen. 15 Tanana bëjen anakan neran, “Ëë ama taha hap de jo kën hap dwam ë'an. Timni an mo tana ën

hap, ëe ama bae.” Zen de kirekam nerankam, hwëna tanana in bëjen taha hap jo nën, hen bëjen timni insa hli kun. ¹⁶ Hen ingalana bëjen anakan neran, “Ëe ama nwe hap de jo kën hap dwam ë'an. Timni an mo ingala ën hap, ëe ama bae.” Zen de kirekam nerankam, zen hwëna bëjen timni in kon nwe san dep li këhen, hen bëjen timni insa hli kun. ¹⁷ Tingare hli-hli nik de nwe en hap ëjowenkam, ki hwëna bakam de ësane gwe-gwen hap? Ahaksa ing ala hap de ëjowenkam, ki hwëna bakam de ba maena alebin hip? ¹⁸ Zen Alap Zën mes-am ki timni insa srën-srënkam de hli-hli naban yang gulsuku– men kirekam de yang gulsun hup Zëna dwam gwekake. ¹⁹ Aha-ere hlina bëjen anakan gun, “Ëe en asa tïngare timni an mo syala sul sone gwer.” ²⁰ Zep man sam gwesinïn– hli-hlina sap beyana, hwëna timni aha-en.

²¹ Zen in zep, nwe bëjen tahasa anakan enzimdin, “Ëe homë emsa dwam eizim'in.” Hen nola bëjen tanana guzimdin, “Ëe homë emsa dwam gwizim'in.” ²² Nen de tim nikore aha hli naka enlala gwibinkim, “Zen sosen tangan naka hom,” zen hwëna desa ema tangan dwam ei gwibirin– dekam de gwën hapye. ²³ Hli-hlina mensa enlala ëblanda gwenan, “Zen dawem tangan naka hom,” zen hwëna desa tangane dawemkam olëinik gwe-gwenan. Hen hli-hlina men desa saher ei gwibirin, zen desa tangane dawemkam aning ul gwenan. ²⁴ Hwëna hli-hlina men zen nwekam de hlaunkum ëdawem gwék, desa hwëna home aning gun hup enlala ei gwibirin. Zen Alap mes ki kirekam de enlala naban timni ansa yang gulsuku, “Dikire sosen srëm hli-hlina dawemkam nolëinik gwe-gwek.” ²⁵ Zep timnik de hli-hlina in bëjen srën-srënkam hlik-hlik gwen. Zen hwëna hwë-hwëkam zënaka mas neibirida gwenan. ²⁶ Zen in zep, aha hli nik de sang-sang gwenkam, dekam tïngare hli-hlina in sang-sangna insa man neis gwibirin. Hen em de dawemsa tahakam gul irinni ahaksa nwekam hlaunnu, tïngare hli-hlina dekam man ëisrip-sri gwe-gwenan.

²⁷ Zep em in kitak Kristus mo timni, hen zëno hli-hlina. ²⁸ Alap zep srën-srënkam de syal hap Kristen zini nësa dam tasik gwibirida:

Mam tangan wenya, zen Kristus hup de ol dawemsa de aha lang san gol halada gwen hap de wenya.

Zao de wenya, zen Alap mo Enhokam de hamal hap
de olsa ayang gul gwizimdin hip de wenya.

Hen etan zao de wenya, zen Alap mo olkam de tawa
ta gwibin hip de wenya.

Hwëna ahakon owas-owassa de syal gwe-gwibin hip
de wenya,

ahakon zi sang-sangsa de dawem ta gwibin hip de
wenya,

hen ahakon aha zisi de mas gwibirida gwen hap de
wenya,

hen ahakon jemat mo syalsa de nol gwibin hip de
wenya,

hen ahakon owas olkam de ton gwibin hip de wenya.

²⁹ Zen a dekon mo srën-srën gwekye: Sap nen home Kristus
hup de olsa dikim gol halada gwen hap de sosonna kítak ulink.

Hen nen ahakon home Alap mo Enho nakore sosonna ulink-
hamal hap de olsa dikim ayang gul gwizimdin hip denaye. Hen
Alap mo olkam dikim ahasa tawa ta gwibin hip de sosonna nen
home kítak ulink. Hen nëbon mae kítak sosonna hom-

owas-owassa dikim syal gwe-gwibin hip denaye,

³⁰ hen zi sang-sangsa dikim dawem ta gwibin hip dena,

hen owas olkam dikim ton gwibin hip dena,

hen kire olsa dikim srip gulsuk gwizimdin hip
denaye.

³¹ Zen in zep, em dawemkam enho nakon dwam gwe-gwibin-
dekakim Alap mam tangan wenya insa ebe mae hap aha-en
aha-enkam kap ta gwizimki.

**Mae hap de ol: Nënaka de kwasang gwibirida gwenna,
zen zen tangan- bol-zaun wenyaye.**

Alap mo Enho nakore sason kae gwe-gwibir-zimdinni, zen
hen aïris. Hwëna dekam de tangan sowehen hap, anik ebe mae
hap ora dawemna ansa zertreizimk:

13 Ëe de men-kore men-kore olsa owas hap tawa
gwibi'inam, hen Alap mo dam taha nakore zi mo
olsaë tawa gwibi'inam, hwëna ëe de zisi kwasang
gwibirida gwen srëmkam, ki hwëna ano ol
toranna in waba tangan hap- san de ngli glungna
kiye, auku en naka de salblan.

2 Hen kirekam, ëeyë tewesi'inam, Alap mo Enhokam de hamal hap de olsa ayang gul gwizimdin hip denaka, hwëna ëe de zisi kwasang gwibirida gwen srëmkam, zen waba hap.

Hen ëeyë tewesi'inam, tîngare kirekam-kirekamsa de olk san denaka kitak tame gunkum, hwëna ëe de zisi kwasang gwibirida gwen srëmkam, kirekam hwëna ano tame gunnu in waba hap.

Hen ëeyë sërkam Alapsa taïbli'blan'am, hëndep ano gublunkam de kwatap hinak keing gwe'anam, hwëna ëe de zisi kwasang gwibirida gwen srëmkam, zen hen waba hap.

3 Hen ëeyë are mo bi gwibin kire-kiresa kitak tahalha zi hip kap tazim'inam, hen are mo timsi Alap hap sosok gulblunkam Yesus hup de jal hap de ano timsi ang gulsun hup, kirekam hen waba hap– ëe de aha zisi kwasang gwibirda gwen srëmkamye.

4 Kwasang mo syala zen a kirekam moye:

Zen sam-samkam hen sae-saekam de zisi golëlowehe gwen.

Kwasang enlalakam, wal bosyansa de anakan hla tanna, “Zen dawemsa gul iri,” zep bëjen husus gweblan.

Kwasang enlalakam, zen bëjen zënaka boltere tan, hen bëjen bola-bola gwen,

5 hen aha zisi bëjen blostablan.

Kwasang enlalakam, zen bëjen zëre en mo timsi ngalap gwibin,

hen bëjen nabakam jal gwen.

Kwasang enlalakam, zëbe hap de zi kareksa golblanna, zen hwëna eititi gwibinkim.

6 Kwasang enlalakam, karek-karek enlala zi mo klesnak bëjen sam gwesin.

Hwëna eiwa de enlalakam de lowehen zi mo klesnak de gwënkam isrip-sri gwenkam.

7 Kwasang enlalakam, zen bëjen blalen gwen– aha zisi de mas gwibirida gwen naye,

hwëna zen Alapsa de taïbli'blannak de tatem zaun,

hen enlalakam anakan zon dasik gweblanan, “Alap sa
 hen lamkam asa kwasang gweblala.”^d

Zep kwasang enlalana, zen tatete tanganna.

⁸ Kwasang enlalana in, zen hēndep denaban sa lwa gwer.

Hwēna

hamal hap de olsa de ayang gulzimdin hip de
 sosonna,

hen owas olkam de toran hap dena,

hen owaskam de ba maesa tame gun hup dena,

zen kitak sa zausul. ⁹ Alap sap man ki nēbe mae hap tame gun
 hup de sosonna gol gwizimnira, hwēna nēno mae mo tame
 gunnu hom tangan langa gwe ha'an. Zen hen ngein sin dep
 denaka de hamal hap tame gun hup de sosonsa gol gwizimnira,
 hwēna tame gunkum home tangan su kul sone gwenan.

¹⁰ Hwēna sul sonen hap de Zini kim de hata'an zaka, zen dekam
 esa nen hen kitak tame gunkum su kul soner. Angkam dep de
 sosonna dekam sa hen zausul.

¹¹ Zen hen a kirekam moye: Ēe kimē nama betek nik gwē'ak,
 ano enlalana hen ol toranna dekam walas betek enlalana.

Hwēna kimē zise gwek, dekam zebē walas enlalana insa hli
 tak. ¹² Zep nen okamanak de lowe hennak dawemkam de lalak
 gwen srēm honak de kara gun makane Alap hap dena kara ul
 gwe'an. Hwēna Kristus kim de hata'an zaka, zen dekam esa
 lalak tangannak de kara gwen makan hla la gwer, hen nēno
 mae mo enlalana dekam sa liwe hera. Aena hen angkam homē
 tangan Alapsa dawemkam hli-hli tasi'in. Hwēna zen dekam
 tangan asa tame tal– men kirekam hen Alap Zēna asa tame
 takaye.

¹³ Zep nēbe mae hap angkam dan-ahan bol-zaun gwizim'in–
 desan de ang ta gwen hapye:

Ahana, Alapsa nen taibliblan.

Ahana, Alapsa nen anakan blol gweblan, “Zen sa
 lamkam nēsa ngaya tabiri.”

---

^d13:7 Paulus mensa awe ale gulku, dam gulsunnu dan. Insa gul Alapsa de
 taibliblan hap dena hen enlala zon tasiiblin hap dena li nul sonok, zēno aha
 dam gulsunnu, zi bose zemka de hen kirekam gweibirida gwen hap. Zep
 a kirekam maka li nul sonok: Kwasang enlalakam, dekam men zen zēnaka
 kwasang neibirida gwenan, zēnaka daiblibirida gwenan, hen man zēnaka
 enlalakam zon dasibirida gwenan.

Hen ahana, aha zisi nen kwasang gwibirida gwen.
Hwëna dan-ahanna in kon, bol-zaun tanganna, aha zisi nen
kwasang gwibirida gwen.

An kon an etan Alap mo Enho mo syal hap de ol:

14 Zen in zep, bol-zaun tanganna nen nënaka de
dawemkam kwasang gwibirida gwen hap ëalp
gwe-gwen. Deban Alap mo Enho de ebe mae hap sosonsa
golzimdin hip em dawemkam ëdwam gwe-gwen– nonol
tangan, dekam de Alap mo Enho mo sostonkam hamal hap de
olsa ayang gul gwizimdin hip. ² Sap ebe hap de owas olsa de
ton gwen hap denaka golblankam, dekam hwëna ahasa home
kim tonbirida gwe'ara. Dekam Alap ensae kim ton gwebla'ara.
Aha zi molya eno ola insa tame nul gwek, sap em owas ola
inkam olk san denakae ton gwe'ara– Alap mo Enho mo
sostonkam. ³ Hwëna ebe hap de Alap mo Enho hamal hap de
olsa dikim ayang gul gwizimdin hip de sosonsa golblankam,
dekam zisi esa kim tatete ta gwibiri hen titi ta gwibiri, hen
isrip-sri enlalasa esa kim ing ta sone gwizimdi. ⁴ Owas olkam
men zen don gwibirin, zen zëna en naka kim tatete da gwibirin.
Hwëna Alap mo Enho nakore hamal hap de ola men zen ayang
nul gwizimnin, zen tingare Kristen zisi kim tatete da gwibirin.

⁵ Èe sap ama emsa dwam gwibirida'an– em de kitak owas
olkam ton gwibin hip. Hwëna dawem tangan wenya, diki Alap
mo Enho nakore hamal hap de olsa em ayang gul gwizimdin.
Sap kire hap de sosonna, jematsa dikim tatete tabin hip, zëno
dawemna man taman kini'an– owas olsa de ton gwen hap de
soston nakonye. Hwëna diki owas olsa de li yul sone gwizimdin
hip dinik de ebon mae gwënkam bap. Ki airis. Dekam emaka
jematnak de zini tatete la gwibi'in.

⁶ Zen in zep, aya-wal oso-wal, ëe de owas ol en naban ebon
mae onak golhata zankam, em dekam waba hap esa ësane
gwer. Diki Alap mo Enho nakore olsa de golhata zankam–
em dikim Alapsa dawemkam tame tan hap denaka,
ahaksa ebe mae hap de hamal hap de olsa ayang
gulzimdin hip denaka,
ahaksa Alap mo Enho nakon de ba maesa tame gun
hup denaka,

dekam em esa ëtatete gwer. ⁷ Zep owas ol enkam de tonbirida
gwenna, zen men kiye– ensasa srëm kire-kirena, men ki

sulingni ahaksa gitara. Tawa srëm nik de gublunkam ahaksa juzimdinkim, aha zi bëjen anakan tame gun, “Tërya desa kim ta'ara.” ⁸ Ahana hen men kiye– sraminsi de totoresa gubinni. Dekam bëjen anakan tame gun, “An eijan hap dikim ëtamal gwen hap nenbirin.” ⁹ Zep hen kirekam– owas ol en naban de golhatankam: Dekam aha zi bëjen dam gulsun. Eno ola in zalta dep sa lwal.

¹⁰ Okamanak awe, men-kore men-kore ola beyana, hen men zen ola insa bi neibiridak, zen kitak enlala naban don gwibirin. ¹¹ Hwëna ëe de aha zi mo olsa tame gun srëmkam, ëe amaka enlala gwebla'an, “Zen ano kore walsya hom.” Zen hen kirekam maka asa enlala gwebla'ara. ¹² Zep jemmatnak bahem aha zi mo tame gun srëmna kim tonbirida gwen. Hwëna em ema ësam gwesi'in, sap em Alap onakore sosonsa de gulin gwen habe ëdwam gwe-gwenan. Hwëna diki dawem tanganna, Kristen zisi dikim tatete tabin hip de sosonsa de gul irin hip em hen Alapsa abe ta gwen.

¹³ Zen in zep, zini men zen owas olkam don gwibi'in, zen dikire Alapsa anakan abe da gwek, “Abe hap Emki li yul sone gwizimdin hip de sosonsa mas gulblun.” ¹⁴ Sap aena kimë owas olkam Alapsa abe ta gwenan, dekam ano enho enna man ang gwe-gwenda, hwëna ano enlalana hom tame gul gwenda. ¹⁵ Zen in zebë anakan dam gulsuk: Èe sap asa enho ennak Alapsa owas olkam abe ta gwer, hwëna ano enlalana hen mahala sa hen nère mae mo olkam abe la gwera. Hen enho nakon ëe asa owas olkam de tërya ban Alapsa isrip-sri gwe-gweblal, hwëna ano enlalana hen mahala sa hen nère mae mo olkam isrip-sri ë gweblala– dekam de aha zisi tatete ta gwibin hipye. ¹⁶ Sap em de tagal gwennak owas ol enkam Alapsa isrip-sri gwe-gweblankam, ki hwëna ahakore wenya molya tol tame nul gwek. Zen tame gun srëmkam eno ol gu sonenna in hap banakan dep?– anakan de ding gun nuye, “In eiwa.” ¹⁷ Sap eno owas olkam de ol gu sonenna in Bian zère en hap airis. Hwëna wal bose wal okip, zen zalta dep dena. Sap dekam de ëtatete gwen hap dena hom dekon nulin gwenan.

¹⁸ Èe ama dawemsa Alap hap gol gweblanan, sap ëe owas olkam de hen-henkam ton gwenkam ama kitak emsa kweikwik guk. ¹⁹ Hwëna Kristen zi de tagal gwennak, dekam ëe ama anakan enlala gwe-gwenan, “Diki dawemna zëno mae mo tame gun olkam anik tihis mae enkam tonbirida gwek– dekakim

ëtatete gwëk. Owas olkam de tonbiridankam, sap sa ol-gunnu beya gwer, hwëna zen waba hap.”²⁰ Zen in zep, aya-wal oso-wal, Kristen zisi dikim tatete ta gwibin hip dena insa ebe mae hap ale gulzim, desa walas bete-tek mo kim bahem enlala gwe-gwibin. Kareksa de gon hap de enlalana, desa eiwa walas betek mo kim de enlala gwibinni airis. Hwëna Kristen zisi dikim tatete ta gwibin hip de enlala blala, zen diki zen zise gwen.

²¹ Men-kore men-kore olkam de tame gun srëmkam ësane gwe-gwen hap dena Alap mo olak man lwak, Israelk de zini kim anakan gubiridakake,

“Bian man guku, ‘Ëë asa aha zi aususa gubiridal– zen de eijan hap yaing gwe-gwe zankam zëre mae mo olkam de nol drak-drak zi ausuna an hap ano jal gwibiridan olsa ayang gul gwizimdin hip. Zen men-kore men-kore zi mo ëk tihî nakon sa ano jal ola insa tame gun srëmkam ësane gwe-gwer, hwëna dekam Asa de salblan hap nama sa baes ta gwer.’”^e

²² Zep ayatna an kon man dam gwesinîn: Owas olkam de tonbiridan naka de tame gun srëmkam ësane gwe-gwenna, zen Alapsa de dawemkam taibliblan zi hip hom dakasti’in. Zen diki anakare zi hip sam gwesik gwizim’in– men zen zëre mae mo olkam de ësane gwe-gwenna ëblalen gwëk, hwëna nama nol drak-drakna. Hwëna Alap mo Enho nakon de hamal hap de olsa ësane gwenna, zen Alapsa de taibliblan zi hip man tangan sam gwesik gwenan, sap zen desan de ang tan hap mes ëhohle gwëk. Hwëna Alapsa de taibliblan srëm wenya kip hom sam gwesik gwizim’in.

²³ Hwëna aya-wal oso-wal, eno mae mo tagal gwennak de Kristen gwen srëm zi ang ta’anam, hwëna em de zao kitak owas olkam tonbinkim, zen maka emsa kil dibi’in, “An man ëmamak gwe’an.”²⁴ Diki dawem tanganna em de zëno mae mo tame gun olkam Alap mo Enho nakore hamal hap de olsa ayang gulzimdinkim, dekam maka zëre mae mo enhonak aha-en aha-enkam anakan neisbi’in, “Eiwa, ano karekna mamna.”

²⁵ Hen dekam anakarekam maka neisbi’in, “Ano karek-karekna mensaë aning gul gwenan, zen mes nolwet sonan.” Zen dekam maka bokle kom son naban Alapsa anakare ola aban boltere da’an, “Eiwa, emsa an Alap Zën golëlowehe gwe’ara!”

---

^e 14:21 Yes 28:11-12

Kristen zi de kirekam tagal gwennak ëgwë gwen hap de ol:

26 Zep aya-wal oso-wal, ëe a kirekamë mo emsa dwam gwibirida'anye: Tagal gwennak em a kirekam em ëgwë gwen:

Ahakon tërsya de da gwek.

Ahakon Alap mo olsa de tawa da gwibik.

Ahakon Alap mo Enho nakore ba maesa de tame

gunsu de ayang nul gwizimk.

Ahakon owas olkam de ëton gwek.

Hen ahakon zëno mae moka de li nul sone gwizimk.

Hwëna zen kitak Kristen zisi dikim tatete tabin hip em kirekam syal ta gwen. 27 Ebon mae onakon de owas olkam ëtoran hap ëdwam gwenna, beya tangankam bap zen. Diki dan, ahaksa dan-ahan man sam gwes'i'in. Zen diki eissik-eissikkim zen ëtoran. Ahakon hen zen ëhohle gwen – zen de zëno mae mo owas ola insa etan srip gulsuzimdin hip. 28 Owas ola insa de srip gulsuzimdin hip de soson nabare zi de zëwe gwën srëmnak, dekam owas ola bare wenyä in bap zen owas olkam ëton gwen. Kirekam de lwankam, enlala ennak em Alap en han owas ola inkam zertoran. 29 Hen kirekam, Alap mo Enho nakore olsa de ayang gulzimdin hip dena, zen hen dan ahaksa dan-ahan zen ëton gwen. Hwëna ahakorena, zen zëno mae mo ola insa de klis gun hup zen dawemkam ësane gwe-gwen – anakare hap, “San ha zëno mae mo ola eiwa Alap mo Enho nakorena?” 30 Hwëna men zen dekam ayang gulzimdinni – zen de nama torannak de Alap mo Enho nakore ol teinikirin wenyak hatankam, dekam toran zini in zen golzausun. In zëbon hatanna, zen dekakim hwëna desa ayang gulzimki. 31 Kirekam de ëgwë gwennak, dekam sap esa kitak Alap onakore ola eissik-eissikkim ayang ul gwizim – ekakim kitak ëtawa gwek hen ëtatete gwek. 32 Sap olsa de ayang gulzimdin hip de sosonna mensa zi hip ing ta sone gwizimnira, zen zini in mo sosonsa bëjen kwei yul sone kinin – dekam dikim nabakam totoresa tonhan hapye. Hwëna zini in sa anakan dam gulsulu, “Angkam anik ayang gulzimk,” ahaksa, “Anik eissik.” 33 Sap Alap hom nësa dwam gwibirida'ara – nen de tagal gwennak totoresa men-man men-mankam nënaka tawa ta gwibin hipye. Sap Alap Zëna hom men-man men-mankam ba maesa syal gwe-gwibirida. Hwëna Alap aha-ere enlalakam gwë gwenda. Zep Zen man nësa hen kirekam de ëgwë gwen hap dwam gwibirida gwenda.

Men kirekam tūngare jemat-jematnak ēgwē gwenan, ³⁴ we walya zen tagal gwennak balk enkam zen zē lowehen. Desa bējen gubiridan– zen de ētoran hapye. Zen diki zi wal zemka zen blikip gwesibiridan– men kirekam Alap mo ēpba olak lwakke. ³⁵ We wal de banakare maesa ētawa gwen hap ēdwam gwenna, zen diki zi wal zemka zen golak takensibirida gwen. Hwēna zen de tagal gwennak ētorankam, zen hwēna saherak kim zēnaka kang nul gwenan.

³⁶ Ano ola in sa de husus gwibin wenyā, ēe ama emsa gubirida'an: Em bahem ēkīl gīn, “Alap mo ola, ausuna abon mae en onak lwa'an.” Hen bahem ētim gun, “Alap mo ola, ēe enē dawemkam tame uk.” ³⁷ Ebon mae onak de Alap mo Enho naban de zergwēn zi gwēnkam, ahaksa sap hamal hap de olsa de ayang gul gwizimdin hip de zi, zen sa emsa anakan gubiridala, “Paulus in sa nēbe mae hap ale gul sonezimki, zen eiwa Bian onakorena.” ³⁸ Hwēna ahanik de anakan gunkum, “Paulus in sa ep ale gul sonezimki, zen boton,” zep em bahem desa hen sal gweblan, hen bahem anakan kīl tīn, “Zen an Alap mo Enho naban zergwē'ara.”

³⁹ Zen in zep, aya-wal oso-wal, emki dawemkam ēalp gwe-gwen– Alap mo Enho nakore olsa de ayang gul gwizimdin hip. Hwēna owas olkam de ētoran hap bahem jalse gwibirida gwen. ⁴⁰ Hwēna kītak sam-sam enkam emki syal gwe-gwibin. Men-man men-mankam bahem.

Mae hap de ol: Kristus eiwa tangan tīn nīkon ngaya gweka.

15 Zep angkam, aya-wal oso-wal, ēe ama emsa etan enlala sobirida'an– Yesus hup de ol dawemna mensaē orep ebe mae hap ayang gul gwizimkke. Em ema dawemkam ulink, in zebe angkam zēwe en tatem ēzauk gwe'an. ² Em ol dawemna in dekone ēngaya gwe'an, sap em ema dawemkam urensīk gwenan. Hwēna em de ol dawemna in sa tapbla gunkum, ki menkam waba habe laīblībik.

³ Ol dawemna mensa nonol asa don gweblakke, ēe hwēna desaē ebe mae hap ayang gul gwizimk. Bol-zaun tangan wenyā zen anakan:

Kristus Zen eiwa nēno mae mo karek-karek hap tīlki–
men kirekam Alap mo olak zēbe hap dena
lwakke.

⁴ Desa man nēr dwanuk,

hwëna yaklana dan-ahan ki zep etan tïn nïkon ngaya
gweka– men kirekam zëbe hap dena Alap mo
olak lwakke.

5 Hwëna ki zep Petrus hup Zënaka zertrëblaka,
hen etan dua-blaskam de dam tasibin zini in hap
Zënaka zertreizimki.

6 Etan aha yaklakam Zënaka de taïbliëblan wenya kim
beya enkam tagal gwekke, lima-ratus nukon man
tamank, zëwe zep zëbe mae hap Zënaka
zertreizimki. Zini in beya tangankam nama lowe
he'an. Dan en mes juwek.

7 Hwëna etan ki zep oso zem Yakobus hup Zënaka
zertrëblaka, hen ki zep tïngare zëre hon de ang ta
gwen wenya kip Zënaka zertreizimki.

8 Aumwa tangan hap hwëna abe hap zep Zënaka zertrëblaka.
Zep ëe san de men kiye– walas de an zik mo unuk holokam
gwëna, dakalkam de asa jaha gweblan makan. Sap ëe lun
tanganë taïbliëblak. 9 Zep ëe an zen– bose betek zi niye, tïngare
Kristus mo dam tasibin zi nikonye. Hwëna ëe homë dakasti'in–
kirenak de syal gwen hapye. Sap ëe ama Alap mo hlil irin
wenya orep karek ta gwibik. 10 Hwëna Alap mo kwasang-
kwasangna mes ki kirekam abe hap dena lwablak, zep asa hen
dam tasiki– zëwe de hen syal gwe-gwen hapye. Hen Zen waba
hap hom asa kirekam kwasang gweblaka. Ahakore dam tasibin
zini, ëe ama kwei-kwik guludak– dan syal-syala ban de syal
gwe-gwenkamye. Hwëna are mo sasonkam homë ki kirekam
syal gwe-gwenan. Hwëna Alap mo kwasang-kwasangna in ano
enhonak sason gwe-gwenan, in zep ano syala kirekam lwa
gwenan. 11 Zen in zep, sap ol dawemna insa de abon onakon
ësane gwenna, ahaksa Kristus mo aha dam tasibin zi nikon, zen
apdenak taïlibin hip dena. Hwëna bol-zaun tanganna, ëe in kire
enkamë olzim halada gwenan. Hen em kire enkame laïbliëbik.

Nen de tïn nïkon etan ëngaya gwen hap de ol:

12 Sap ëe ebon mae osan Kristus de tïn nikon ngaya gwen
hap denakaë kirekam ol halada gwek, zep em ba habe ahakon
ëgu gwe'an?– “Nen bëjen etan tïn nikon ëngaya gwen.”

13 Kirekam zen boton, sap Kristen zini nësa de etan tïn nikon
ngaya tabin srëmkam, zëno dam gulsunnu, ki hen Alap hom
Kristussu ngaya taka. 14 Hen Kristussu de ngaya tan srëmkam,

ki hwëna ëe waba habë ol dawemna insa ol halada gwenan, hen eno mae mo Kristussu de taïbli-blanna in waba tol hap. ¹⁵ Zep kirekam de lwankam, ki man dam gwesin'in: Ëe Alap hap dena mesë botonkam emsa tawa la gwibik. Sap ëe anakanë emsa tawa la gwibik, "Alap mes Kristussu tin nikon ngaya taka." Hwëna anakan de lwankam, "Zini bëjen etan tin nikon ëngaya gwen," ki hwëna Alap hom Kristussu ngaya taka. ¹⁶ Sap nen de tin nikon ëngaya gwe srëm gwe'anam, zëno enlalana hen ki, "Kristus hom tin nikon ngaya gweka." ¹⁷ Zep eiwa de Kristus tin nikon ngaya gwe srëm gwenanam, ki em in botonsae laïbl'ibik, hen eno mae mo karek-karekna nama hom Alap mo nwenak tap gwe'an. ¹⁸ Zep hen Kristussu de taïbli-blannak men zen juwe gwëk, zen hen molya ngatan zi mo langnak yaing gwëk. ¹⁹ Zep nëno mae mo Kristussu de taïbli-blannak nakon de nen ngatan zi mo langnak yaing gwe srëm gwe'anam, ki aha zi eiwakam nësa nenbirida gwenan, "Kristen zini in eiwa joblo-top tanganna."

²⁰ Hwëna Kristus Zen eiwa tangan tin nikon ngaya gweka. Zen dekam nëbe mae hap orasa kles tyasizimki— nen dikim hen juwen nakon etan lamkam ëngaya gwen hap. Zep nëno mae mo teipsin'in in nësa ngeirbiridaka— tin nikon de ngaya gwenkamye. Zen in zep nen hen kirekam esa zëno kim ëngaya gwer. ²¹ Sap Adam, zen aha-ere nik juwe gwen hap de orana nëbe mae hap kles tyasizimki. Hen kirekam, Kristus Zen aha-ere nik nen de ëngaya gwen hap de orana nëbe mae hap kles tyasizimki. ²² Sap zini nen kitak Adam han de zeraha-en gwen nakone juwe gwenan. Hen kirekam, tingan men zen Kristus hun nëraha-en gwe'ak, zen zen sa ëngaya gwer. ²³ Hwëna Alap mes ki yaklana dan-dan dam sosuku— dekam de tin nikon ëngaya gwen hap dena. Nonol yaklanak mes Kristus ngaya gwenkam ngeir guku. Hwëna Zen de etan lwahal zankam, Zëbon de ang ta gwen wenyä nen hwëna dekam esa ëngaya gwenkam ërtrol.

²⁴⁻²⁶ Zen zep Kristus angkam irik gi'ira, hëndep ki sa zëre mo tana iltikinnik zëre mo jal zini kitak sisik gulin gwera. Zen sa tngare dowal-dowala yal gulne gwera— sap nglinak de teipsin-teipsin dowal-dowala, hen okamanak de wenyä. Aumwa hap in desa de se tya in'inka, zëno bosena Juwen Zi Bak. Dekam hyanak zini etan molya juwe gwëk. Zen dekam sa aumwa hap denak zaul— kim de irik gin hip dena etan Bian Alap hap golbla'anka, Zën dikim kitak irik gin hip. ²⁷ Sap Alap

mo olak anakan ngatan zi mo lang nakore Zi Tangan hap dena lwak,

“Alap mes kitak zëno tana iltikinnik sisik gul inki.”^f

Zep zëno enlalana, Yesus de kitak irik gil gwen hap, diki aha-en: Alap Zënaka bëjen irik tan. Sap Zen in Zen Yesus mo tana iltikinnik kitak sisik gul inki. ²⁸ Hwëna Tane zem in Kristus, Zen kim kitak irik gi'inka, Zen dekam sa Zënaka Alap mo tana iltikinnik se tya iri— dekam de anakan dam gwesin hip, “Angkam Alap Zën kitak tangan irik gi'ira.”

²⁹ Zep nen eiwa esa juwen nakon ëngaya gwer. Kirekam de lwan srëmkam, ki ba hap Kristen zini ahakon ëabe gwe-gwe'an— iye swe zik mo bose hap de su tablan hap, iye swe zem in dikim lamkam ngaya gwen hapye. Eiwa de anakan lwankam, “Juwen nakon molya etan ëngaya gwek,” ki zen ba hap ahakon kirekam ëgwë gwe'an?^g

³⁰ Èe Kristus hup de ol gol halada gwen wenyä hen kirekam: Etan de ëngaya gwen srëmkam, ki ëe hen ba habë mwin-mwan enkam Kristus mo bose hap juwen hap de karekna oltowe gwenan? ³¹ Aya-wal oso-wal, ëe Paulus, ëe ama eiwa mwin-mwan enkam tin hip alp gwesik gwenan. Hwëna em in zen ano isrip-sri gwibiridan wenyaye, sap em mese ano syala kon nëre mae mo Bianna Yesus Kristussu laibliblak. Zep ëe bëjenë emsa boton ta gwibin. ³² Hwëna eiwa de tin nikon ëngaya gwen srëmkam, ki ëe waba habë gwe tihï jal-jal makare zi niban Efesusk awe golëilman gwek. Eiwa de ëngaya gwen srëmkam, ki men kirekam ëKristen gwen srëm wenyä ëgu gwenan, nen hen kirekam emaka lowehe gwe'an. Sap zen man ëgu gwenan, “Nen sap esa dërek-dërek enkam lowehe gwer, sap ka'an esa juwer.”^h

---

^f15:27 Mzm 8:7, 110:1

^g15:29 Nonol lonesen ennak de Kristen zini ahakon kirekam ëgwë gwek, sap dekam anakan ëenlala gwe-gwek, “Ano bian swe man tangan anakan taiblika, ‘Nësa de ngaya tabin hip de Zini sa hata zala.’ Ano bian swe maka nabakam Yesussu zer inki, hwëna Yesussu de salblan srëmnak tol tilki.” Zep kirekam de zini iye swe zik mo weinak dep etan su tabiridannak ang ta gwek. Kristen zini orep tangan mes kirekam de syal gwibinsi nolzausuk. Hwëna Paulus zëno mae mo syala insa enlala sobiridaka— dekam de goltrën hap, “Juwen nakon de etan ëngaya gwe srëm gwe'anam, ki zen ba hap ahakon kirekam ëgwë gwe'an?”

^h15:32 Yes 22:13

³³ Hwëna desan de ang tan hap homë ki emsa gubiridal, sap em de karek-karek gol gwen zi niban hen boton tam zi niban ësiri gwenkam, ema zëbon mae osan ang tanank. ³⁴ Zep em insa orana li lablak, em etan lwanda halzan, hen karek gol gwensa em baes tan. Sap mes dam gwesik, em ahakon Alapsa de tame tan srëmna. Zep em emaka ësaher gwe'an, sap ebon mae onakon ahakon man tim nul gwe'an, “Zini bëjen etan tïn nïkon ëngaya gwen.”

Tim niban de etan juwen nakon luk tan hap de ol:

³⁵ Hwëna ebon mae onakon ahana sa asa takensïblïla, “Zen banakarekam sa tïn nïkon luk tal?– banakare tim niban?”

³⁶ Kirekam de takensïn zini zen enlala joblo-topna. Gandum danna kama hulak de drë nwanun srëmkam, zen bëjen eini tën. ³⁷ Nen kim gandum dan maena eiyas ïl gwenan, zen tim niban home eiyas ïl gwenan, hwëna dan en naka. ³⁸ Hwëna Alap zep danna in hap timni zëre mo dwam gwibin sin anakan gol gwizimnira: Gandum dan nakon zen hëndep gandum tim hip sa jower. Mulkwan dan nakon hëndep mulkwan tim hip sa jower. Zen kirekam sa hen Alap juwen nakon tim ëse naban nësa luwen tabiri.

³⁹ Okamanak de ensasa nabare kire-kirena, men ki nen zini, otweranna, mawana, hen hogwena, nëno mae mo sopna srën-srënna. Apdenak hom. ⁴⁰ Hen kirekam– nglïnak de kire-kirena, hen okamana awe dena. Nglïnak de kire-kirena, zëno mae mo nwe-awesna srën. Okamanak awe dena, zen hen srën. ⁴¹ Yakla nwe mo nwe-awesna srën. Ben mo hen srën, hen keis mo srën. Keisni hwëna man kon hen etan ësren-srën gwëk.

⁴² Zen hen kirekam– tim niban de juwen nakon ëngaya gwen hap denaye: Dekam timni srën. Tïnkïm mensae batre gwen timni lo lasik gwibirin, zen san de otane dansa de ïk gïnnï kiye. Hwëna dekon kim sïp gwe'ak, zen dekam batren srëm tim hip sa jower. ⁴³ Timni mensae lo lasik gwibirin, zen ulop gwibin wenyaka hen sosen srëm wenyaka. Hwëna etan kim de luk ta'ak, dekam timni in hwëna nwe-awesna hen sosen tanganna. ⁴⁴ Mensae lo lasik gwibirin, zen auhu-kamana an kore tim nika. Hwëna timni men debane luk ta'ak, zen ngatan zi mo langnak dep dena. Zep nëno mae mo auhu-kamanak de tim de lwankam, zen dekam de dam gulsun, “Ngatan zi mo langnak dep de timni hen ki.”

⁴⁵ Zen in zep Alap mo olak nonol zini Adam Bak hap dena anakarekam lwak,

“Alap kim ensasana hop ta soneblaka, dekam zep ngaya gweka.”ⁱ

Zep nen Adam onakon zebe auhu-kamanak de engaya gwen hap de timni ulin gwenan. Hwëna angkam Yesus hen Adam mo kim zep nwe-mase gwe'ara, sap zen Zëbon onakon esa hëndep de lowehen hap de timni ulin. ⁴⁶ Zep hen kirekam, ngatan zi mo langnak dep de timni bëjen nonol jowen. Zen in zep auhu-kamanak dep de timni nonol jowe gwenan. Hwëna lun zep ngatan zi mo langnak dep de timni jowe gwenan. ⁴⁷ Nonol zini Adamsa, zen kama nakon de yang tasinnï. Hwëna zëwe de Adam makare Zini, Zen ngatan zi mo lang nakon de hata zanna. ⁴⁸ Men kirekam nonol kama nakon de yang tasïn zini in mo timni lwablak, nen an hen angkam kire nike lowe he'an. Hwëna ngatan zi mo langnak kime yaïng gwe'ak, zen dekam esa Yesus mo tim makan ëliweher. ⁴⁹ An kirekame angkam kama nakon de yang tasïn zini in mo kim lowe he'an, lamkam hen kirekam esa ngatan zi mo lang nakore Zini in mo kim lowehe gwer.

⁵⁰ Zep aya-wal owo-wal, bol-zaun tanganna an zen: Kala bare timni an han ngatan zi mo langnak bëjen nen yaïng gwen-men zëwe Alap kitak irik gi'iraye. Hen batre gwen timni an han bëjen nen batre gwen srëm langnak yaïng gwen.

⁵¹ Emki ësane gwen. Mensa zini orep tame nul srëm gwek, ëe ama desa angkam ebe mae hap srip gulsuzim'in: Nen kitak molye juwek, hwëna kitak esa ëliweher. ⁵² Zen mumuk ennak sa ngli ang makan lwal- kime aumwa hap de sramin aukuna insa ësane gwe'akye. Dekam juwen wenya, zen sa ëbatre gwen srëm tim niban luk tal. Hen nama de engaya gwen wenya, nen dekam esa kirekam hen ëliweher. ⁵³ Timni an debane juwe gwenan, zen tin srëm tim hip sa ëliweher. Hen batre gwen timni an, zen batren srëm tim hip sa ëliweher. ⁵⁴ Zep kirekam kim de lwa'ak, juwe gwen tim de tin srëm tim hip ëliwe henkam, dekam Alap mo olak men kirekam lwak, kirekam sa hëndep jower,

“Nen ëisrip-sri gwen, sap Alap mes juwen orana jek-jak taka.”^j

---

ⁱ15:45 Kej 2:7 ^j15:54 Yes 25:8

55 “Nen angkam ba hap de tinsi airi gwibin hip?–
sap tin hip de orana angkam hom.”^k

56 Tin mo sosonna, zen nëno mae mo karek-karek nakon hata gwenan. Hwëna nëno mae mo karek-karekna mae nakon mam gwesik gwenan: Musa mo titi tabin ola kon.^l 57 Hwëna nen Alapsa nen anakan gu gweblan, “Ema asa sam tabirki,” sap Zen mes Kristussu nëbe mae hap zer sonezimki– Zen de juwen orana insa jek-jak tan hap, hen ëngaya gwen hap de orana insa de sal tazimdin hipye!

58 Zen in zep, aya-wal oso-wal, zen zao en emki tatem ëzaun. Hen Bian en hap de syalak emki lowehe gwen. Sap ena tawana: Mensa Bian hap de syala ol gwenan, zen waba hap hom. Syala in mo eini esa lamkam hla kul.

**Kristen bose tahalha zi hip de te-alasa
tagal tazimdin hip de ol:**

16 Angkam Yerusalemk de Kristen bose wal tahalha hap de te-alasa tagal tazimdin hibë ep ale gulzim'in: Men kirekamë hen langna Galatiak de jemat-jematna gu sonebiridakke, em hen kirekam syal tak. ² Minggunak kim tagal gwe-gwek, em dekam te-alana ing ul gwek– men desa minguna inkam Bian onakon ulin gwenanke, zëno aha hlik tolaka. Bahem ëe de hata zannak de tagam tan hap ëeissin. ³ Em zisi dam lasibik– zen de te-alana insa Yerusalem san dep zerhan hapye. Ëe kimë hata'anzak, dekam asa zëbe mae hap suratna ale gulzim– dekam de Yerusalemk de Kristen zi mo mam-mam nik tame tabin hipye. ⁴ Hen em de asa ang gwen hap dwam gweblankam, ki asa hen ang gwibiridal.

Paulus mo amjanbir song gwen hap de kalang gwen ol:

⁵ Ano kalangna, ëe nonol Makedoniak de ë-ë san asa amjanbir, ki asa hwëna ebon mae onak hatazal. ⁶ Ëe ebon mae holokam wëhë yap gwë'ak– hi ngëp tamle gwenkamye. Hwëna hi ngëp tap gwennak em emaka dekon asa mas ëbla'an– aha lang san dep de ayang gunnukye. ⁷ Ëe homë ta guk kiniin enkam de emsa hlauluda guk kiniin hap dwam gwe'an. Diki Bian de asa kirekam dwam gweblankam, ëe ama holo tolkam de emsa golëlowehen hap dwam gwe'an. ⁸ Hwëna angkam ëe

---

^k 15:55 Hos 13:14 ^l 15:56 Rom 5:13, 7:7-25

nama Efesusk awe gwë'an, hëndep Pentakostana awe sa asa jap dal. ⁹ Ëe mae habë kirekam kalang gwe'an: Sap awe Bian mes abe hap orana dawemkam kles tyasiblika– dekam de zisi beyakam halen ta gwibin hip denaye. Hwëna ano syalsa de ap tru-tru gulblun hap de zini hen beyana.

¹⁰⁻¹¹ Timotius de ebon mae onak golëyaing gwe zanna, bahem anakan husus gweblan, “An nama wal seiwir sike.” Dawem enkam blikip gwesiblin naban eirink, sap zen hen Bian mo nganak syal gwe-gwenda– men ki hen aena. Amki etan an san de golësek gwe zannak dawemkam mas ëblak– dekakim dawemkam ahakore Kristen zini in han golësek gwe zaka, sap ëe ama an kon eisbirida gwe'an.

¹² Angkam hwëna Apolos hap denakaë ep ale gulzim'in: Ëe mesë sap desa tütä tak– zen de ahakore Kristen zi niban emsa ziamjanbin hip. Hwëna angkam zen hom dwam gwe'ara. Bian de zëbe hap orasa kles tyasiblinkam, dekam sa emsa ziamjanbir zira.

Aumwa hap de dawem gol sonen ol:

¹³ Salok-salokkam lowehe gwek. Hen Yesussu de täibliblan ennak em tatem ëzauk gwen. Bahem äairi gwen. Enho drak-drakkam em lowehe gwen. ¹⁴ Tingare ere mae mo lowe henna aha zisi de kwasang gwibirida gwenkam em goltrë gwen.

¹⁵ Aya-wal oso-wal, ena mese Stepanus Baksa we wal walas zeban tame labik. Zen zen nonola langna Akaya kon ëKristen gwek, hen angkam zen tingare enho naban Bian mo syal ensa nol gwenan. ¹⁶ Zen in zebë emsa gubirida'an: Em kire zisi blikip gwesibirida gwen– hen tingan men kirekam tingare enho naban syal ta gwenanke. ¹⁷ Ëe ama tangan sam gwesik, in kim Stepanus, Portunatus, hen Akaekus mae yaing gwezak. Ëe dekam zebë ebe mae hap de embwanna sëwehek. ¹⁸ Zen in kim yaing gwezak, zen isrip-sri gwibin olkam ano enhona ap tatete dablazak– zen men kirekam hen emsa tatete da gwibirinke. Nen diki kitak kire zisi nen blikip gwesibirida gwen– men zen kirekam ësyal-syal gwe-gwenanye.

¹⁹ Asia mo langnak de Kristen zini dawem ensa ebe mae hap nol sonezimk. Akwila ne Priskila ne, hen Kristen zini men zen zëno nik mo golak tagal gwe-gwenan, zen hen kwasang nabare dawem ensa ebe mae hap nol sonezimk. ²⁰ Tingare ahakore awe de aya-wal oso-walya, zen hen dawem ensa ebe mae hap

nol sonezimk. Men kirekam Kristen zini ëgwë gwenan, ansa de baca gulsun hyanak emki kwasang naban enaka tahasa golëtowaran.

²¹ An kon an ëe, Paulus, are mo tahakamë aumwa hap ep mas gulzim'in. ²² Men zen Biansa kwasang nëbla srëm gwe-gwenan, dikire kareksa hla nuk. Hwëna Bian, nabakam hataza! ^m

²³ Dikire Bian Yesus mo kwasang-kwasangna ebon mae onak lwa gwek. ²⁴ Ëe ama emsa kwasang gwibirida gwenan– em in zene Bian Yesus hun ëraha-en gwekye. Dawem!

---

^m **16:22** Insa Paulus ale gulku, “Bian, nabakam hataza,” desa hom Yunani olkam ale gulku. Zen hwëna Ibrani mo mwin-mwankam de olkam anakan ale gulku, “Marana tha!”